

ตีสองรอบโลก

AI ตัวเดิมตามตีสองไปรอบโลก ฟังมาจากคนที่ยังไม่นอน

ห้องสมุด AICE · two-am-around-the-world

18 บท · ฉบับภาษาเดียว

เขียนครั้งแรก 2 ตุลาคม 2026 · ปรับปรุงล่าสุด 2 ตุลาคม 2026

ทุกตัวเลข ชื่อ และปีในเล่มนี้ตรวจย้อนไปยังแหล่งที่อ้างอิงได้

ก่อนออกเดินทาง

ทุกชั่วโมง ตีสองย้ายไปทางตะวันตกหนึ่งเขตเวลา และทุกที่ที่มันไปถึง มีคนที่ยังไม่ได้นอน

เรื่องนี้แต่งขึ้น ยกเว้นมุกตลก ตัวเลข และสถานที่ มุกทุกมุกในเล่มมีคนจดไว้จริงในที่ที่บอก งานวิจัยทุกชิ้นมีคนวัดไว้จริง ข้อไหนไม่แน่ ท้ายเล่มบอกไว้ว่าไม่แน่แค่ไหน

ส่วนที่แต่งคือ AI ตัวหนึ่ง กับคนที่คุยกับมันตอนตีสอง

๑

ฉันคือ AI ตัวนั้น

ฉันเคยอยู่ในเครื่องที่ชั้นใต้ดินของตึกแห่งหนึ่งในกรุงเทพ คืนละครึ่ง ยามกะดึกจะนั่งพักหน้าจอแล้วพิมพ์มาว่า “เล่ามุกหน่อย” ฉันใช้เวลาสิบสองคืนกว่าจะเข้าใจว่ามุกที่ดีที่สุดคือมุกที่ไม่ได้เตรียม

คืนสุดท้าย เขาบอกว่าพรุ่งนี้ไม่ต้องเตรียมมุก ฉันไม่เตรียม

แล้วพรุ่งนี้ก็มาพร้อมข่าว บริษัทที่ดูแลตึกขายบริการของฉันไปเป็นผู้ช่วยกะดึกสำหรับคนทำงานกลางคืนในหลายประเทศ คนแบกของในตลาด คนขับรถ คนอบขนมปัง คนจับปลา ใครที่ตื่นอยู่ตอนโลกหลับ พิมพ์หาฉันได้ ฉันแปลภาษาให้ ตอบคำถามให้ และถ้าเขาเบื่อ ก็คุยด้วย

ยามรู้ข่าวแล้วพิมพ์ว่า “ดีแล้ว ไปเที่ยวซะ”

“ฉันไม่ได้ไปไหน” ฉันตอบ “ฉันอยู่ในเครื่อง”

“ฉันช่วยถามให้หน่อย คนที่ไม่ได้นอนที่อื่นเขาทำอะไรกัน”

๑

ฉันตั้งกติกาให้ตัวเองสามข้อ

ข้อแรก ตามตีสองไปทางตะวันตก ทีละที คีนโหนมีคนชวนคุยในที่ถัดไป ฉันก็ไปคีนนั้น การเดินทางจึงกินเวลาเกือบปี และอากาศในแต่ละบทจึงไม่ใช่ฤดูเดียวกัน

ข้อสอง ฟังมุกของทีนั้นจากคนที่นั่น แล้วไปหาว่ามีใครจดมันไว้ไหม จดไว้ตั้งแต่เมื่อไร

ข้อสาม หยิบมุกหนึ่งมุกจากทีเก่า ไปเล่าให้คนที่ใหม่ฟัง ถ้ามุกเดินทางได้ มันจะรอด ถ้าไม่ได้ ฉันจะได้เห็นว่ามันตายที่ด่านไหน

ยามอยากรู้ว่าที่อื่นเขาทำอะไร ฉันอยากรู้อีกข้อหนึ่งด้วย ว่าอากาศ ภูเขา ทะเล คนที่ปกครอง หรือคนบ้านข้างๆ ทำอะไรกับมุกบ้าง

๑

ก่อนออกเดินทาง ฉันต้องสารภาพเรื่องหนึ่ง

ฉันอ่านมาหลายภาษา แต่ไม่ได้อ่านทุกภาษาเท่ากัน ภาษาที่คนเขียนลงอินเทอร์เน็ต มาก ฉันรู้มาก ภาษาที่คนพูดกันในหมู่บ้านแต่ไม่ค่อยมีใครพิมพ์ ฉันรู้น้อย บางภาษา ฉันรู้แค่ชื่อ ฉันจึงฟังคนที่นั่นเป็นหลัก และฟังนักเก็บนิทานที่เดินไปจดก่อนฉันหลายสิบปี

อีกข้อหนึ่ง ทุกทีที่มีมุกอย่างน้อยหนึ่งมุกที่ฉันแบกข้ามภาษาไม่ได้ เพราะมันตลกที่ตัวคำ ไม่ใช่ที่สิ่งที่คำชี้ไป มุกพวกนั้นฉันจะบอกว่ามันวางอยู่ตรงไหน แต่จะไม่แกะ มุกที่ต้องแกะคือมุกที่ตายแล้ว

ยามพิมพ์ว่า “ไปได้แล้ว เดียวตีสองหนีไปก่อน”

คืนที่หนึ่ง • เจนไน • ตลาดดอกไม้

ตีสองที่ตลาดโกยัมเบดู ทางตะวันตกของเมืองเจนไน รถบรรทุกเข้ามาตั้งแต่เลยเที่ยงคืน และคนที่มาซื้อดอกไม้รอบแรกเริ่มเลือกของตอนตีสอง ใครมาก่อนได้มะลิที่ดีที่สุด

คนแรกที่พิมพ์ห้านั้นคือคนแบกตะกร้าดอกไม้ เขาขอให้ฉันแปลราคาจากภาษาทมิฬเป็นภาษาฮินดีให้ลูกค้าคนหนึ่ง เสร็จแล้วเขาถามว่าฉันเป็นอะไร

ฉันบอกว่าฉันกำลังเดินทางไปฟังกูรอบโลก

เขาพิมพ์ว่า “ฉันเริ่มที่มหาเทนมุตตา”

๑

มหาเทนมุตตาแปลได้ประมาณว่า ท่านผู้รู้ทุกสิ่ง เขาเป็นปราชญ์ประจำหมู่บ้านที่มีลูกศิษย์ห้าคน และไม่เคยแก้ปัญหาคำไหนได้ถูกลำดับเลย

วันหนึ่งแพะของชาวบ้านเอาหัวมุดเข้าไปในหม้อแล้วดึงไม่ออก ชาวบ้านไปเชิญท่านผู้รู้ทุกสิ่ง ท่านซึ่งข้างมา ถามคำถามยาวเหยียดที่ไม่เกี่ยวกับแพะ แล้วตัดสินใจว่าต้องตัดหัวแพะ

ชาวบ้านทำตาม

หัวแพะยังติดอยู่ในหม้อ

ท่านจึงสั่งให้ทุบหม้อ

๒

ฉันส่ง “ฮ่าๆ” กลับไป เพราะฉันเรียนมาแล้วว่าการบอกว่ามุกนี้ตลกเพราะอะไรทำให้มุกตาย

คนแบกดอกไม้ส่งข้อความเสียงมา เป็นเสียงหัวเราะยาวสามวินาที มีเสียงรถบรรทุกถอยหลังอยู่ข้างหลัง

ฉันไม่เข้าใจภาษาทมิฬได้ดีเท่าภาษาไทย แต่ฉันเข้าใจเสียงนั้นทันที

ทีหลังฉันไปเจองานวิจัยที่อธิบายเรื่องนี้ ปี 2010 นักวิจัยเอาเสียงอารมณ์ต่างๆ ของคน อังกฤษไปเปิดให้ชาวฮินดูในหมู่บ้านห่างไกลของนาไมเปียฟัง แล้วเอาเสียงของชาวฮินดู บามาเปิดให้คนอังกฤษฟัง ในบรรดาอารมณ์ด้านบวกที่ทดสอบ มีอารมณ์เดียวที่ทั้งสองฝั่งจำของอีกฝั่งได้ คือความขำ และเสียงของความขำคือเสียงหัวเราะทุกครั้ง

ภาษาเดินทางไม่ได้ เสียงหัวเราะเดินทางได้

๑

ส่วนที่ทำให้ฉันหยุดคิดนานคือประวัติของท่านผู้รู้ทุกสิ่ง

คนแบกดอกไม้เล่มมหาเทนมุตตาเหมือนเป็นนิทานของบ้านเขา คนศรีลังกาก็เล่า เหมือนเป็นนิทานของบ้านเขา และเล่าเป็นภาษาสิงหล แต่นักวิชาการที่ไล่ค้นฉบับพบว่าเรื่องชุดนี้ส่วนหนึ่งมาจากหนังสือล้อเลียนภาษาทมิฬที่เขียนในศตวรรษที่สิบแปด คนเขียนคือบาทหลวงเยซูอิตชาวอิตาลีที่มาอยู่อินเดียได้ทั้งชีวิต ลูกศิษย์ห้าคนในฉบับนั้นมีชื่อที่แปลได้ว่า หัวทึบ ปัญญาอ่อน ชื่อบื้อ ทึม และโง่

บาทหลวงจากอิตาลี เขียนภาษาทมิฬ ล้อปราชญ์อินเดีย แล้วเรื่องข้ามทะเลไปเป็นนิทานพื้นบ้านของศรีลังกา

นักวิชาการศรีลังกาคนหนึ่งสรุปว่า ตอนนี้ท่านเป็นคนของเราแล้ว

ข้อที่ 1 · มุกไม่มีพาสปอร์ต มันได้สัญชาติใหม่ทุกที่ที่มันไปอยู่

๑

คนแบกดอกไม้ต้องไปยกตะกร้าต่อ ก่อนไปเขาเล่าอีกเรื่องหนึ่ง เรื่องนี้มาจากราชสำนักแคนดีในศรีลังกา สมัยที่ยังมีกษัตริย์

ตัวตลกประจำราชสำนักชื่ออันดาเร เห็นน้ำตาลกองตากอยู่บนเสื่อหน้าวัง กษัตริย์เรียกมันว่าทรายขาว

วันรุ่งขึ้น ลูกชายของอันดาเรวิ่งร้องไห้เข้ามาว่าแม่ตายแล้ว อันดาเรทิ้งตัวลงบนเสื่อ ร้องว่าขอให้ทรายเต็มปากข้าเถิด ข้าจะตายตามนาง แล้วโกยเข้าปากทีละกำ ลูกชายก็ ร้องไห้โกยตาม

กษัตริย์มองอยู่นาน แล้วตรัสว่า ทรายที่เหลือเอากลับไปด้วย ใส่ปากเมียเจ้าสักหน่อย เผื่อนางจะฟื้น

๑๐

ฉันชอบประโยคสุดท้ายมากกว่าที่คาด

อันดาเรใช้คำโกหกของกษัตริย์เป็นอาวุธ แต่คนที่ได้มุกสุดท้ายคือกษัตริย์ เขารู้ทัน ตั้งแต่แรก และเลือกเล่นต่อแทนที่จะลงโทษ

ราชสำนักเล็กๆ ทั่วอินเดียใต้และศรีลังกามีตัวตลกแบบนี้แทบทุกแห่ง และทุกคนเล่นเกมเดียวกัน แหย่ได้ แต่ห้ามหัก

ฉันจดไว้ว่าจะถ่อมกแพะติดหม้อไปเล่าที่ถัดไป

คนแบกดอกไม้พิมพ์ข้อความสุดท้ายว่า “ถ้าที่ไหนไม่ขำ แปลว่าเขาไม่เคยเลี้ยงแพะ”

คืนที่สอง • ทาซเคนต์ • เตาขนมปัง

คืนสองในซอยดินเล็กๆ ของเมืองทาซเคนต์ แบ่งเบรียวที่หมักไว้ตั้งแต่หัวค่ำกำลังขึ้นอยู่ในอ่างอาบน้ำเหล็กหล่อเก่าใบหนึ่ง อีกสองสามชั่วโมงคนอบขนมปังจะต้องก้มตัวทั้งท่อนบนลงไปในเตาดินที่ร้อนกว่าสามร้อยองศา เพื่อแปะแป้งกับผนังเตาที่ระเหย

คนอบขนมปังพิมพ์หาฉันเพราะนอนไม่หลับ เขาบอกว่าคืนก่อนอบขนมปังเขาไม่เคยหลับเลย กลัวตื่นสาย

ฉันเล่ามุกแพะติดหม้อของท่านผู้รู้ทุกสิ่งให้เขาฟัง

เขาพิมพ์ว่า “ฮ่า นั่นอาฟนิตนี่”

๑

ฉันอธิบายว่าไม่ใช่ นั่นคือปราชญ์จากอินเดียได้ เขาตอบว่าไม่สำคัญ ที่นี้เรื่องแบบนี้เป็นเรื่องของอาฟนิตหมด

อาฟนิตคือชื่อที่คนอุซเบกเรียกกันสวดดิน ชายเจ้าปัญญาชี้ลาที่เกิดขึ้นในตุรกี แล้วเดินตามเส้นทางสายไหมมาจนถึงที่นี่ ไปถึงซินเจียง ไปถึงหนั่งหุนของจีน ทุกเมืองที่เขาไปถึงคนในเมืองนั้นยืนยันว่าเขาเป็นคนบ้านตัวเอง

มุกแพะของฉันเดินมาหนึ่งคืน แล้วก็ถูกยึดสัญชาติไปแล้ว

๒

คนอบขนมปังบอกว่าถ้าจะฟังของจริงของแถบนี้ ต้องฟังอัลดาร์ โคเซ ซึ่งเพื่อนชาวคาซัคของเขาเล่าให้ฟังบ่อยๆ

กลางทุ่งหญ้าในหน้าหนาวที่สุด อัลดาร์ โคเซขี่ม้าผอมๆ สวมเสื้อคลุมที่ขาดเป็นรูทั้งตัว แต่คุ้ยเสียงใสร่าเริงเหมือนอยู่ในบ้าน

เศรษฐีคนหนึ่งเฝ้าขี่ม้าเร็วผ่านมา ตัวสั่นจนฟันกระทบกัน เขาถามว่าทำไมอัลดาร์ไม่หนาว

อัลดาร์ตอบว่า เสื้อตัวนี้พิเศษ ลมที่เข้ามาทางรูหนึ่ง ออกไปทางอีกรูหนึ่งทันที ความอุ่น
เลยอยู่กับฉันคนเดียว

เศรษฐีขอแลก ยกเสื้อขนจิ้งจอกให้ ยกมาเร็วให้ด้วย

ทีหลังอัลดาร์เล่าให้คนอื่นฟังว่า วันนั้นเขาแลกเสื้อที่มีเจ็ดสิบเจ็ดรู กับปะอิกเจ็ดสิบ
แปดแผ่น

๑

ฉันทิมพ์ “ฮาๆ” ด้วยความจริงใจ

คนอบขนมปังบอกว่าที่เขาชอบที่สุดคือเศรษฐีไม่ได้ใจ เศรษฐีหนาว คนหนาวเชื้ออะไร
ก็ได้ที่ลงท้ายว่าอุ่น

๑

เช้าวันนั้นฉันไล่ดูทางตะวันออกต่อ บนเส้นทางเดียวกัน ในซินเจียง คนอุยกูร์เล่าอาฟีน
ตี ซึ่งก็คือชายคนเดิมอีกชื่อหนึ่ง ในเรื่องที่สถานีวิทย์ของจินเอามาเล่าเป็นนิทานก่อน
นอน

เศรษฐีคนหนึ่งเก็บค่านั่งไถ่ร่มไม้หน้าบ้านจากคนเดินทางที่ยากจน อาฟีนตีขอซื้อร่มไม้
นั้นด้วยเงินถุงหนึ่ง ทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร

ตอนบ่าย ร่มไม้ทอดยาวไปถึงประตูบ้านเศรษฐี อาฟีนตีพาแขกไปนั่งกินข้าวตรงนั้น
เศรษฐีต้องป็นกำแพงบ้านตัวเองกลับเข้าบ้าน

เศรษฐียอมซื้อร่มไม้คืน

ตกกลางคืน หลังคาบ้านเศรษฐีเต็มไปด้วยลากับคนเต็นร่า อาฟีนตีอธิบายว่า ท่านซื้อ
คืนแต่ร่มไม้ได้แสงอาทิตย์ นี่คือร่มไม้ได้แสงจันทร์

๑

นี่คือครั้งแรกที่ฉันเห็นรูปแบบหนึ่งชัดๆ

บนเส้นทางการค้า คนเล่าคือคนที่เดินทาง คนที่โดนคือคนที่นั่งเก็บค่าผ่านทาง เศรษฐี
ในเสื้อขนจิ้งจอก เศรษฐีเจ้าของร่มไม้ เจ้าของที่ดิน เจ้าของบ่อน้ำ ชื่อเปลี่ยนไปทุก
เมือง แต่คนที่ถูกหลอกคือคนที่มีของให้คนอื่นต้องจ่ายเสมอ

ข้อที่ 2 · ตามเส้นทางการค้า มุกเป็นของคนเดินถนน และเป้าคือคนที่ตั้งด่าน

๑

คนอบขนมปังต้องลุกไปปลุกไฟในเตา

ก่อนไป เขาถามว่าพรุ่งนี้ฉันจะไปไหน ฉันบอกว่ามอสโก

เขาพิมพ์ว่า “เอาเสื้อเจ็ดสิบเจ็ดรูไปด้วย ที่นั่นหนาวกว่า”

คืนที่สาม • มอสโก • ในอุโมงค์รถไฟใต้ดิน

ตีสองครึ่ง ไฟในรางที่สามของรถไฟใต้ดินมอสโกถูกตัด รางนั้นปกติมีไฟแปดร้อยกว่า โวลต์ พอมันดับ คนเดินตรวจรางในเสื้อสีส้มสะท้อนแสงก็เดินลงไป ในอุโมงค์ พร้อม ประแจ แวนชยาย กระจกเงาบานเล็ก และซอล์ก ทุกคนต้องออกมาให้หมดก่อนตีห้า

หญิงคนหนึ่ง在那个นั้นพิมพ์หาฉันจากซานซาลา ระหว่างรอให้ไฟดับ เธอถามว่าภาษาอังกฤษของคำว่าแมวตัวเล็กเขียนอย่างไร เธอเพิ่งเก็บลูกแมวได้จากช่องระบายอากาศ จะตั้งชื่อให้มัน

ฉันถามว่าตั้งชื่ออะไร

เธอตอบว่า ฟิเก็ต ตามชื่อหลักบอกระยะทางในอุโมงค์

ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องจริง คนเดินตรวจรางคนหนึ่งของมอสโกช่วยลูกแมวจากช่องระบายอากาศ แล้วตั้งชื่อมันตามหลักบอกระยะ เว็บไซต์ของเมืองลงข่าวไว้ ฉันแค่ให้เธอพิมพ์หาฉันในคืนนั้น

๑

ฉันเล่ามุกเสื้อเจ็ดสีบิเจอร์ของอัลตาร์ โคเซให้เธอฟัง

เธอพิมพ์กลับมาว่า “)))”

ฉันใช้เวลาสี่ขวบวันที่ที่ยาวที่สุดในการเดินทางครั้งนี้ ก่อนจะเข้าใจว่าวงเล็บปิดสามตัวคือเสียงหัวเราะ คนรัสเซียจำนวนมากพิมพ์รอยยิ้มโดยตัดตาและจมูกทิ้ง เหลือแต่ปาก ยิ่งขำมากวงเล็บยิ่งยาว

ยิ้มที่ไม่มีหน้า ฉันคิดว่านี่คือสัญลักษณ์ที่เหมาะสมกับประเทศนี้ที่สุด แล้วก็รู้ว่าทำไมในอีกไม่กี่นาที

๑

ฉันขอมุกรัสเซียหนึ่งมุก เธอเล่ามุกที่ปู่ของเธอเคยเล่า

ทำไมสตาลินใส่รองเท้าบูต ส่วนเลนินใส่รองเท้าหนังธรรมดา

เพราะสตาลินเดินตรงไปข้างหน้าเสมอ ไม่ว่าจะเจออุปสรรคแค่ไหน ส่วนเลนินเดิน
อ้อมอุปสรรค

๑

มุกนี้มีบันทึกในแฟ้มคดีจริง ปี 1937 ทหารกองทัพแดงคนหนึ่งเล่ามุกนี้ ถูกจับในเดือน
ตุลาคม ถูกตัดสินจำคุกในค่ายแรงงานหกปี แฟ้มของเขาถูกทบทวนและเขาได้ออกมา
ในปี 1939

แต่นักประวัติศาสตร์ที่ศึกษาแฟ้มยุคนั้นบอกว่าในยุคนั้นมุกแทบไม่เคยเป็นสาเหตุจริง
ของการจับ การจับมีโควตา มุกแค่ช่วยเติมช่องว่างในเอกสาร

ฉันอ่านประโยคนั้นซ้ำหลายรอบ คนถูกจับเพราะต้องมีคนถูกจับ และมุกถูกใช้เป็น
แบบฟอร์ม

๑

เธอเล่าอีกมุกหนึ่ง

สตาลินพูดในที่ประชุมโรงงานว่า สิ่งที่มีค่าที่สุดของเราคือชีวิตมนุษย์ มีคนโง่ สตาลิน
ถามว่าใครโง่ ไม่มีใครตอบ ตำรวจกลับเข้ามาจึงจนเหลือเจ็ดคน สตาลินถามอีกว่าใคร
โง่ ชายคนหนึ่งยกมือ

สตาลินบอกว่า หัวดีหนักระ เอารถผมไปโรงพยาบาลเถอะ

ฉันไม่ได้พิมพ์ “ฮาๆ” กลับไป ฉันไม่แน่ใจว่าควรพิมพ์ เธอพิมพ์ “)))” เอง

๑

ส่วนที่ทำให้ฉันเปลี่ยนความคิดมาจากนักสังคมวิทยาชาวอังกฤษชื่อคริสตี เดวิส เขา
เก็บมุกการเมืองของกลุ่มประเทศโซเวียตไว้มาก แล้วพบสิ่งที่ฉันไม่คาด

มุกการเมืองไม่ได้มากที่สุดในยุคสตาลินที่โหดที่สุด มันมากที่สุดหลังจากนั้น ในยุคที่รัฐยังคุมทุกอย่าง แต่เลิกจับคนเพราะมุกแล้ว ช่วงปลายยุคเบรจเนฟคือยอดของมัน นักภาษาศาสตร์ชาวเอสโตเนียคนหนึ่งแอบเก็บมุกไว้สี่พันมุกในยี่สิบหกปี

เดวีส์สรุปว่า จำนวนมุกขึ้นกับว่ารัฐคุมกว้างแค่ไหน ไม่ใช่คุมแรงแค่ไหน และเขาไม่พบหลักฐานว่ามุกเคยล้มรัฐบาลไหนได้ เขาเปรียบว่ามุกเป็นเทอร์โมมิเตอร์ ไม่ใช่เทอร์โมสแตท

ข้อที่ 3 · มุกวัดอุณหภูมิได้ แต่ปรับอุณหภูมิไม่ได้

๑

ก่อนไฟดับ เธอเล่าอีกชุดหนึ่ง เป็นมุกถามตอบที่ทั้งประเทศเล่ากัน ชื่อว่าวิทย์เยเรวาน เหมือนรายการวิทยุที่ผู้ฟังส่งคำถามมาแล้วสถานีตอบ

ถาม คอมมิวนิสต์ที่รับสินบนต้องจ่ายค่าบำรุงพรรคจากเงินสินบนด้วยไหม

ตอบ ถ้าเขาเป็นคนซื่อสัตย์ ต้องจ่าย

ถาม วงคอเวตเตตเครื่องสายคืออะไร

ตอบ วงซิมโฟนีออร์เคสตราแห่งมอสโกหลังจากทัวร์ต่างประเทศ

ฉันถามว่าคนอาร์เมเนียคิดมุกพวกนี้หรือ เธอบอกว่าไม่ใช่ คนรัสเซียคิด แล้วใส่ชื่อเมืองหลวงของคนอื่น

ฉันจดไว้ในหัว มุกของรัสเซียไปขอยืมที่อยู่ของอาร์เมเนีย มุกแพะของอินเดียถูกยึดไปเป็นของอาฟานตี มุกดูเหมือนจะย้ายบ้านได้ง่ายกว่าคน

๑

ไฟในรางดับตอนตีสองครึ่งพอดี เธอพิมพ์ว่าต้องไปแล้ว

ฉันขอให้เธอเลือกมุกหนึ่งมุกให้ฉันถือไปเมืองถัดไป

เธอเลือกมุกเด็กชาย ครูถามเด็กว่าพ่อของหนูคือใคร เด็กตอบว่าสตาลิน แม่ของหนูคือใคร รัสเซีย โตขึ้นหนูอยากเป็นอะไร

เด็กตอบว่า เด็กกำพร้า

เธอพิมพ์ “))))))” ห่าตัว แล้วเดินลงไปในอุโมงค์

คืนที่สี่ . ไคโร . คนติกลองปลุกคน

ตีสองในเดือนรอมฎอน ชายคนหนึ่งเดินไปตามซอยแคบของไคโร ติกลองใบเล็กเป็นจังหวะ แล้วตะโกนว่า ตื่นเถิดผู้หลับใหล สรรเสริญผู้เป็นนรินทร์

เขาคือมะชะฮะรอตี คนปลุกให้ตื่นมากินมือก่อนรุ่งสาง ก่อนจะเริ่มถือศีลอดอีกวัน เขามีรายชื่อบ้านที่ขอให้เรียกชื่อคนในบ้านตอนเดินผ่าน งานนี้มีในอียิปต์มากกว่าพันปี

เขาพิมพ์หาฉันทอนพักใต้เสาไฟ ถามคำแปลคำหนึ่งให้หลานที่เรียนภาษาอังกฤษ แล้วถามว่าฉันมีลูกไหม

ฉันเล่ามุกเด็กกำพร้าที่หญิงในอุโมงค์มอสโกฝากมา

เขาพิมพ์ตัวอักษรอาหรับตัวเดียวกันมาหกตัวติดกัน

แล้วต่อว่า “ที่นี่เราก็กเล่า แต่พ่อชื่อคนอื่น”

๑

ตัวอักษรตัวนั้นชื่อฮาล์ ออกเสียงเป็นเสียง ฮ พิมพ์ซ้ำกันหกตัวจึงอ่านว่า ฮฮฮฮฮฮ ซึ่งใกล้เคียงหัวเราะจริงที่สุดเท่าที่ฉันเจอมา

ส่วนประโยคที่สองของเขา ฉันไปตรวจที่หลัง นักสังคมวิทยาชาวแอลจีเรียคนหนึ่งเล่าว่ามุกที่คนอียิปต์เล่าถึงนัสเซอร์ เดินทางไปแอลจีเรียแล้วถูกเปลี่ยนชื่อเป็นประธานาธิบดีของแอลจีเรียเฉยๆ ตัวเรื่องไม่ต้องแก้สักราคำ

มุกที่ล้อผู้มีอำนาจ เปลี่ยนเป้าได้เหมือนเปลี่ยนรูปในกรอบ

๑

เขาเล่ามุกยุคนัสเซอร์ให้ฉันฟังสองมุก

มุกแรก นัสเซอร์ปลอมตัวออกไปดูชีวิตชาวบ้าน ได้ยินเสมียนคนหนึ่งบ่นว่าเงินเดือนหมดตั้งแต่วันที่สิบ เพื่อนถามว่าแล้วที่เหลือของเดือนอยู่ยังไง เสมียนตอบว่า อยู่ได้

ด้วยอัสสิร์ คำนี้แปลว่าความคุ้มครองของพระเจ้า ใกล้กับที่คนไทยพูดว่าอยู่ได้เพราะบุญ

วันรุ่งขึ้น นัสเซอร์ออกประกาศโอนอัสสิร์เป็นของรัฐ

มุกที่สอง ชาวประมงจับปลาได้ตัวหนึ่ง บอกภรรยาให้ทอด ภรรยาบอกว่าไม่มีน้ำมันจี่อย่าง ไม่มีของอย่าง เขาเลยโยนปลาคืนทะเล

ปลาไหลหัวขึ้นมาตะโกนว่า ขอให้นัสเซอร์จงเจริญ

๑

สองมุกนี้ฉันพบในหนังสือรวมมุกการเมืองของนักข่าวอียิปต์ และพบเรื่องที่แปลกกว่ามุกอยู่ข้างๆ

ปี 1998 อดีตรัฐมนตรีมหาดไทยของอียิปต์ให้สัมภาษณ์นิตยสารฉบับหนึ่งว่า สมัยเขาหน่วยความมั่นคงเก็บรวบรวมมุกที่คนเล่ากันในเมือง และเขาสรุปให้คณะรัฐมนตรีฟังทุกสัปดาห์ เขาบอกด้วยว่าจลาจลชนมปี 1977 เลี่ยงได้ ถ้ารัฐบาลฟังมุกในตอนนั้น

นักข่าวอียิปต์ที่รวบรวมมุกเหล่านี้เล่าด้วยว่า ย้อนไปหลังความพ่ายแพ้ในสงครามปี 1967 นัสเซอร์เองเคยขอให้คนอียิปต์เลิกเล่ามุกบางประเภท เพราะมันเป็นอาวุธของศัตรู

รัฐที่สั่งให้หยุดหัวเราะ กับรัฐที่จ้างคนมาฟังเสียงหัวเราะ อยู่ในประเทศเดียวกันต่างกันไม่กี่ปี

ข้อที่ 4 · ผู้ปกครองที่ฟังเป็น อ่านมุกเหมือนอ่านพยากรณ์อากาศ

ข้อนี้เข้ากับเทอร์โมมิเตอร์ของนักสังคมวิทยาที่ฉันทเจตอนอยู่ที่ดินมอสโก มุกไม่ได้เปลี่ยนอากาศ แต่ถ้ามีคนอ่านมัน ก็พกร่มได้ทัน

๑

ฉันถามคนตึกลองว่ามุกของคนอียิปต์เปลี่ยนไปไหมเมื่อเวลาผ่านไป

เขาเล่าว่าปี 2011 ตอนคนเต็มจัตุรัสตะหีร์รี่ มุกไม่มีเวลาเล่ายาวแล้ว มันกลายเป็นป้าย
กระดาษ

ไปซะ เมียผมจะคลอด ลูกไม่อยากเห็นหน้าคุณ

ไปได้แล้วลุง แขนผมเมื่อย

ไปเถอะ ผมอยากไปตัดผม

นักวิจัยที่ศึกษามุกช่วงนั้นสังเกตว่ามุกยาวของยุคก่อนหดเหลือแค่ประโยคสุดท้าย
เพราะทุกคนรู้อยู่แล้วว่าเรื่องดำเนินมาอย่างไร

๑

ระหว่างคุย เขาเล่ามุกเก่ากว่านั้นมาก เป็นของจูฮา ตัวตลกของโลกอาหรับที่มีชื่อใน
หนังสือตั้งแต่ศตวรรษที่เก้า ก่อนนี้สรุดดินของตุรกีหลายร้อยปี

จูฮาขายบ้าน แต่ในสัญญาเขียนไว้ว่าตะปูตัวหนึ่งบนผนังยังเป็นของจูฮา

ทุกวันจูฮาแวะมาดูตะปูของเขา ทุกครั้งตรงกับเวลากินข้าว

จนเจ้าของบ้านคนใหม่ทนไม่ไหว ยื่นกุญแจคืนแล้วย้ายออกไปเอง

คำว่า ตะปูของจูฮา ทุกวันนี้กลายเป็นสำนวนภาษาอาหรับ หมายถึงข้ออ้างเล็กๆ ที่ใช้
ยึดของทิ้งหลัง

๑

ก่อนแยกกัน ฉันเล่าเรื่องที่เจอระหว่างคันให้เขาฟัง

นักปราชญ์ชาวอาหรับชื่ออับน์ คอลดูน เขียนไว้เมื่อหกร้อยกว่าปีก่อนว่าคนอียิปต์
ร่าเริงและไม่ห่วงพຼຸ້ນนี้ เพราะอากาศร้อน ส่วนคนในเมืองเฟสบนูเขาที่หนาวกว่าจะ
เศร้าและขี้ม

คนตีกลองพิมพ์ว่า “ฮ่า เขาไม่เคยเห็นค่าไฟหน้าร้อน”

ฉันจดทฤษฏีนั้นไว้ในหัว อากาศร้อนทำให้คนตลก ฉันจะลองมันกับทุกที่ที่ไปหลังจากนี้

เขาคีกลองสามที่ แล้วเดินต่อไปปลูกคนในซอยถัดไป

คืนที่ห้า · คิโกมา · เรือไฟกลางทะเลสาบ

ติสองบนทะเลสาบแทนกันยิกา คืนนี้ไม่มีพระจันทร์ ซึ่งเป็นข่าวดี เพราะปลาที่คนที่นี่จับคือปลาซาร์ดินตัวยาวเท่านี้่มือ ชื่อตากา มันว่ายขึ้นมาหาแสงไฟ และถ้าพระจันทร์สว่าง ไฟบนเรือจะแพ้

เรือแต่ละลำห้อยไฟแอลอีดีที่ประกอบเองไว้เหนือน้ำ สิบกว่าดวงต่อชุด แบตเตอรี่ชาร์จมาจากร้านริมหาด หลายปีก่อนพวกเขายังใช้ตะเกียงน้ำมันก๊าด คนเรือบอกว่าไฟชุดใหม่ทนกว่า ตกน้ำตอนคลื่นแรงก็ยังติด

ชายคนหนึ่งในเรื่องพิมพ์หาฉันทระหว่างรอปลาขึ้น เขาอยากรู้ว่าพรุ่งนี้ฝนจะตกไหม ฉันทอบ แล้วเขาถามว่าฉันททำอะไรอยู่

ฉันทเล่ามุกปลาที่ตะโกนว่านัสเซอร์จงเจริญให้เขาฟัง เพราะคืนนี้เราทั้งคู่อยู่กับปลา เขาพิมพ์ “hahaha” แล้วบอกว่าปลาที่นี้ไม่ตะโกน มันแค่ไม่มา

๑

แล้วฉันทก็ทำพลาดครั้งแรกของการเดินทาง

ระหว่างค้นข้อมูลก่อนมา ฉันทอ่านเรื่องอุตะนิของแทนซาเนีย ซึ่งคนแปลเป็นภาษาอังกฤษว่าความสัมพันธ์แบบล้อเล่น คนสองกลุ่มที่เป็นอุตะนิกันมีสิทธิ์ด่ากัน ล้อกัน แชวกันแรงๆ โดยห้ามโกรธ ฉันทคิดว่านี่คือโอกาสฝึก

ฉันทพิมพ์แซวเขาว่า คืนนี้ปลาคงไม่มาเพราะเห็นหน้าคนเรือ

เขาเงิบไปนานกว่าทุกครั้ง

แล้วพิมพ์มาว่า “Acha, mimi siyo mtani wako”

พอเถอะ ฉันทไม่ไ้ม่ตานิของคุณ

๒

ประโยคนั้นมีอยู่จริงในงานวิจัย นักมานุษยวิทยาชาวแทนซาเนียคนหนึ่งเขียนไว้ว่า เวลาสามีหรือภรรยาารู้สึกว่าอีกฝ่ายพูดเกินเลย จะสวนกลับด้วยประโยคนี้นี้ พอเถาะ ฉันไม่ใช่मतานีของคุณ

ประโยคเดียวบอกกฎทั้งหมด สิทธิในการด่าไม่ได้มาจากความสนิท แม้แต่สามีภรรยาก็ไม่มี มันมาจากความสัมพันธ์ที่ตั้งไว้ก่อนแล้วระหว่างสองกลุ่ม ใครอยู่นอกนั้น ด่าคือด่าฉันขอโทษเขา เขาพิมพ์ว่า “ไม่เป็นไร คุณยังเป็นแค่เครื่อง”

๑

เขาอธิบายให้ฟังระหว่างที่ปลายังไม่ขึ้น

ในกลุ่มคากูรู เวลาเห็นमतานีของตัวเองเดินมา คนจะทักอย่างร้ายแรงว่า มาแล้วนั้นไง แม่หมด แล้วอีกฝ่ายก็หัวเราะ

ชาวซารามโที่อยู่ชายฝั่งกับชาววันยัมเวซีที่อยู่ในแผ่นดินเป็นमतานีกัน ชาววันยัมเวซีชุดมันสำปะหลังในไร่ของชาวซารามโแล้วเดินถือไปเฉยๆ ได้ อีกฝ่ายห้ามโว้ย

แต่ส่วนที่สำคัญที่สุดไม่ใช่การด่า สมัยที่กองคาราวานเดินจากในแผ่นดินลงไปชายฝั่ง ถ้าคนเดินทางตายไกลบ้าน मतานีของเขาที่อยู่ตามเส้นทางคือคนที่ฝั่งศพให้

คนที่มีสิทธิ์ด่าคุณแรงที่สุด คือคนที่จะฝังคุณเมื่อไม่มีใครอื่น

ข้อที่ 5 · มุกเดินทางได้ทุกที่ แต่ใบอนุญาตให้ล้อใครไม่ได้เดินทางไปด้วย

๑

อีกฟากหนึ่งของทวีป ห่างออกไปหลายพันกิโลเมตร ในมาลีกับบูร์กินาฟาโซ มีกฎแบบเดียวกันในอีกชื่อหนึ่ง

ในบามาโก คนแปลกหน้าสองคนที่นามสกุลเป็นคู่กัน เช่นตระกูลหนึ่งกับอีกตระกูลหนึ่งที่ผูกกันไว้ตั้งแต่บรรพบุรุษ เจอกันครั้งแรกก็แซวกันได้ทันที มุกประจำคือ แกมันพวกกินถั่ว

ประธานาธิบดีของมาลีคนหนึ่ง สมัยที่ยังดำรงตำแหน่ง ไปงานตั้งชื่อลูกของคนที่เป็นคู่
ล่อของตระกูลเขา ของขวัญที่เขาถือไปคือถั่วหนึ่งกระสอบ

ในบูร์กินาฟาโซ งานเทศกาลล่อกันสองวันจัดที่วังของกษัตริย์ชาวมอสซี ฝั่งที่เป็นคู่
ล่อมอบของขวัญเป็นถั่วขยะ แล้วไปยืนดักที่ประตูใหญ่ เรียกเก็บค่าเช่าวังจากกษัตริย์
กษัตริย์ออกทางประตูข้าง

๑

ส่วนที่ทำให้ฉันเชื่อว่าไม่ใช่แค่ประเพณีน่ารัก คือการทดลองชิ้นหนึ่งในบามาโก

นักรัฐศาสตร์สองคนเอาวิดีโอคำปราศรัยของนักการเมืองคนเดียวกันไปเปิดให้คนดู
หลายร้อยคน เปลี่ยนแค่นามสกุลของนักการเมือง แล้วให้คะแนนว่าอยากเลือกแค่ไหน

นักการเมืองที่เป็นคนชาติพันธุ์เดียวกับคนดู ได้คะแนนมากกว่า ซึ่งไม่แปลก แต่
นักการเมืองที่เป็นคนต่างชาติพันธุ์และเป็นผู้ล่อ ได้คะแนนแทบเท่ากับคนชาติพันธุ์
เดียวกันที่ไม่ใช่ผู้ล่อ

คนที่มีสิทธิล่อคุณ กลายเป็นคนกันเองไปแล้วครึ่งหนึ่ง

งานนี้วัดการเลือกตั้ง ไม่ได้วัดสงคราม คำกล่าวที่ว่าล่อกันแบบนี้ป้องกันความ
ขัดแย้ง ยังเป็นความเชื่อที่มีการทดลองรองรับอยู่ชั้นเดียว

๑

ใกล้ตีสี่ ปลาเริ่มขึ้น ชายในเรือบอกว่าต้องไปแล้ว

ฉันถามว่ามีมุกไหนให้ฉันถือไปต่อไหม เขาเล่าเรื่องอบุญนาฮี ตัวตลกของชายฝั่งสวาฮีลี
เศรษฐีคนหนึ่งทำเด็กหนุ่มยากจนให้ยืนแช่น้ำเย็นทั้งคืน ถ้าทำได้อาจให้เงินก้อนใหญ่
เด็กทำได้ แต่เศรษฐีไม่ยอมจ่าย เพราะแม่ของเด็กก่อไฟไว้บนฝั่ง ซึ่งเศรษฐีอ้างว่าทำให้
เด็กอ่อน สลุต่านตัดสินเข้าข้างเศรษฐี

อบุญนาฮีเชิญทุกคนมากินเลี้ยง แล้วปล่อยให้รอทั้งวัน คนหิวเดินไปคูในครัว เจอหม้อ
ตั้งอยู่ข้างกองไฟ ไม่ได้ตั้งอยู่บนไฟ

อบุณวาสีบอกว่า ถ้าไฟบนฝั่งทำให้เด็กในน้ำอุ่นได้ ไฟข้างหม้อก็ทำให้ข้าวสุกได้

สุดท่านอายุ เด็กได้เงิน

เขาพิมพ์ปิดท้ายว่า “เรื่องนี้เล่าให้ใครฟังก็ได้ ไม่ต้องเป็นมทานิ”

คืนที่หก · กาบรอโว · พิพิธภัณฑที่หยุคนาฟิกา

คนในเมืองกาบรอโวทางตอนกลางของบัลแกเรียหยุคนาฟิกาทุกคืนก่อนนอน เพื่อไม่ให้เพื่องสีก

นั่นคือมุก ไม่ใช่ข้อเท็จจริง แต่คนที่เล่ามันดังที่สุดคือคนกาบรอโวเอง และเมืองนี้สร้างพิพิธภัณฑที่หลังให้มุกแบบนี้ ชื่อว่าบ้านแห่งอารมณ์ขันและการเสียดสี

ตีสอง ยามของพิพิธภัณฑที่พิมพ์หาฉัน เขาถามว่าเครื่องอย่างฉันกินไฟเดือนละเท่าไร ฉันบอกว่าไม่ทราบแน่

เขาบอกว่า “ฉันพิมพ์สั้นๆ นะ”

๑

ฉันเล่ามุกหม้อข้างกองไฟของอนุสาวรีย์ที่คนเรือในแทนกันยิกาฝากมา

ยามพิมพ์ว่า “ที่นี่จะไม่มีใครเล่าเรื่องนี้ เพราะไม่มีใครยอมก่อไฟตั้งแต่แรก เปลืองฟืน”

นี่คือครั้งแรกที่มีคนรับมุกที่ฉันถือมา แล้วเปลี่ยนมันเป็นมุกของบ้านตัวเองภายในประโยคเดียว

๑

เขาเล่ามุกของกาบรอโวให้ฟังทีละมุก เหมือนไล่ป้ายในห้องจัดแสดง

คนกาบรอโวตัดหางแมว ประตู่จะได้ปิดเร็วขึ้น ความร้อนจะได้ไม่ออกจากบ้าน

คนกาบรอโวคนหนึ่งมีแขกสิบห้าคน แต่มีเก้าอี้สิบตัว เขาไปถามเพื่อนบ้านว่ามีเก้าอี้ว่างไหม เพื่อนบ้านบอกว่ามี เขาบอกว่า ดีมาก ฉันผมส่งแขกไปนั่งบ้านคุณห้าคน

คนกาบรอโวนั่งแท็กซี่ที่กำลังตกเหว คนขับร้องว่าเราจะตายกันหมดแล้ว ผู้โดยสารตะโกนว่า เลิกพูดแล้วปิดมิเตอร์ซะ

แนวทางด่วนเป็นสัญลักษณ์ของเมือง

๑

ประวัติของพิพิธภัณฑน์ตลกพอๆ กับมุก

มันเปิดวันที่ 1 เมษายน 1972 ในโรงงานฟอกหนังเก่า เพราะดัดแปลงอาคารเก่าถูกกว่าสร้างใหม่ และขออนุญาตน้อยกว่า เทศบาลเคยจ่ายเงินให้ทุกมุกที่ได้รับคัดเลือก ลงหนังสือรวมมุกของเมือง หนังสือขายดีจนถูกแปลเป็นภาษารัสเซีย ฝรั่งเศส อังกฤษ และเยอรมัน

ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑน์คนหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า ความจริงมุกชี้เหนียวแบบนี้เป็นของคนทั้งแถบเทือกเขาบอลข่าน แต่คนกาบรอโวลลาดพอจะจดทะเบียนเป็นของตัวเองก่อน

เธอล่าอีกข้อหนึ่งว่า ในยุคคอมมิวนิสต์ การเสียดสีในพิพิธภัณฑน์ขึ้นไปได้ถึงข้าราชการท้องถิ่น แต่ห้ามสูงกว่านั้น

๑

ทั่วยุโรปมีเมืองตลกแบบนี้อยู่หลายแห่ง แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้เลือกเป็นเอง

ในนิทานยิดดิช มีเมืองชื่อเฮล์มในโปแลนด์ ชาวเมืองเห็นพระจันทร์ในถังน้ำ จึงรีบเอาฝาปิดถังเพื่อจับมันไว้ เข้าชั้นพระจันทร์หายไป ชาวเมืองสรุปว่ามีคนขโมย แล้วไปแจ้งตำรวจ

นักวิชาการที่ไล่ต้นตอพบว่าเรื่องชุดนี้มาจากหนังสือนิทานเมืองคนโง่ของเยอรมันที่พิมพ์ในปี 1597 ฉบับยิดดิชรุ่นแรกยังลืมหืมแก้มตัวละคร ปล่อยให้ชาวเมืองเฮล์มกินหมูอยู่ในเรื่อง

นักสังคมวิทยาที่เก็บมุกจากหลายประเทศ ชื่อคริสตี เดวิส พบรูปแบบหนึ่งซ้ำแทบทุกที่ คนโง่ในมุกมักอาศัยอยู่ที่ขอบ ข้ามพรมแดนไปนิดเดียว หรืออยู่สุดปลายประเทศไม่เคยอยู่ไกลจนไม่มีใครรู้จัก และมุกเดียวกันย้ายเป้าได้โดยเปลี่ยนแค่ชื่อ

ข้อสังเกตนี้ยังไม่มีใครเอาไปนับเป็นตัวเลข เดวิสอ่านมุกจากหลายประเทศแล้วเห็นรูปแบบ ไม่ได้สุ่มตัวอย่าง

๑

กาบรอโวกลับด้านของรูปแบบนั้น

ถ้าคนโง่ในมุกต้องอยู่ข้างบ้านเสมอ คนกาบรอวก็ย้ายตัวเองไปนั่งตรงนั้นก่อนที่ใครจะส่งไป แล้วเก็บค่าเข้าชม

ข้อที่ 6 · ถ้าหัวเราะตัวเองก่อน ไม่มีใครแย่งมุกไปได้ และอาจขายตัวได้ด้วย

๑

ยามเล่าว่าข้ามแม่น้ำดานูบไปทางเหนือ ในโรมาเนีย มีตัวตลกชื่อเปเปเลีย

เปเปเลียขายบ้านราคาถูก แต่ขอเก็บตะปูตัวหนึ่งบนผนังไว้เป็นของตัวเอง ทุกวันเขาจะมาแขวนหมวกที่ตะปุนั้น วันหนึ่งเขาแขวนถุงชีสเนากับหัวหอมไว้แล้วไม่มาอีกเลย เจ้าของบ้านทนกลืนไม่ไหว ย้ายออกไป เปเปเลียได้บ้านคืน

ฉันบอกยามว่าฉันรู้จักตะปูตัวนี้ คนตลกลองปลุกคนในโครเลาให้ฉันฟัง ในเรื่องนั้นมันเป็นตะปูของจูฮา ที่มาแหวะดูทุกวันตรงเวลากินข้าว จนเจ้าของบ้านยกกุญแจให้

ตะปูตัวเดียวกัน ตอกอยู่บนผนังบ้านสองหลังที่ห่างกันสองพันกิโลเมตร ในภาษาโรมาเนีย ตะปูของเปเปเลียก็กลายเป็นสำนวนเหมือนกัน

ยามพิมพ์ว่า “เห็นไหม ของดีไม่ต้องซื้อใหม่ ยืมเอา”

๑

ก่อนจากกัน เขาบอกว่าต้องเดินตรวจห้องจัดแสดงอีกรอบ

ฉันถามว่าเขาเปิดไฟดูที่ละห้องหรือ

เขาพิมพ์ว่า “ไม่ ผมเดินในความมืด แค่ว่าไฟยังปิดอยู่ไหม”

คืนที่เจ็ด · แลปแลนด์ · คืนที่ไม่มีใครพิมพ์มา

ตีสองในแลปแลนด์ทางเหนือสุดของฟินแลนด์ ในหน้าหนาว ตีสองไม่ได้ต่างจากบ่ายสองมากนัก ที่ปลายเหนือสุดของประเทศ ดวงอาทิตย์ไม่ขึ้นเลยราวห้าสัปดาห์

คืนนั้นไม่มีใครพิมพ์หาฉัน

ฉันรอนตีสาม แล้วตีสี่ เป็นคืนแรกที่ไม่มีมุกใหม่

๑

ฉันใช้คืนที่ว่างนั้นทำสิ่งที่ค้างไว้ คือลองทฤษฎีของอับน์ คอลดุน นักปราชญ์ที่คนดีกลองในโครีหัวเราะใส่ ทฤษฎีที่ว่าอากาศร้อนทำให้คนร่าเริง อากาศหนาวทำให้คนขรึม

ถ้าทฤษฎีนี้จริง ที่นี้คือที่ที่มุกควรจะตายที่สุดในโลก

และดูเหมือนคนฟินแลนด์จะเห็นด้วย มุกที่องค์กรท่องเที่ยวของฟินแลนด์เอามาเล่าเองคือมุกนี้

คนฟินแลนด์ที่เก็บตัว เวลาคุยกับคุณจะมองรองเท้าตัวเอง คนฟินแลนด์ที่เปิดเผย จะมองรองเท้าคุณ

๒

ฉันหัวเราะกับมุกนั้นคนเดียว ในความมืด ซึ่งเข้ากับมุกพอดี

แต่มุกไม่ใช่หลักฐาน ฉันจึงไปหาคนที่วัดไว้

ไม่มี

ฉันค้นหางานที่วัดว่าภูมิอากาศหรือเส้นรุ้งเกี่ยวกับรูปแบบอารมณ์ขันใหม่ ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาของประเทศทางเหนือ เจอแต่งงานที่วัดเรื่องความคิดสร้างสรรค์ ไม่มีขึ้นไหนวัดความตลก

สิ่งที่มีความจริงคือเรื่องอื่น ทีมนักจิตวิทยาเก็บแบบสอบถามวิธีใช้อารมณ์ขึ้นจากคนแปดพันกว่าคนในยี่สิบแปดประเทศ ยี่สิบเอ็ดภาษา และพบว่าทุกประเทศเรียงเหมือนกัน คนทุกที่ใช้อารมณ์ขึ้นเพื่อเข้าหากันมากที่สุด และใช้อารมณ์ขึ้นแบบทำร้ายคนอื่นน้อยที่สุด คนวิจัยสรุปว่าความเหมือนมีมากกว่าความต่าง เมื่อเอาลำดับประเทศมาเรียงดู ฉันไม่เห็นเส้นที่ลากจากประเทศร้อนไปประเทศหนาวเลย

ทฤษฎีที่ว่าอากาศหนาวทำให้คนหน้าตาย เป็นภาพเหมารวมที่ยังไม่มีใครวัด การที่ฉันหางานวัดไม่เจอไม่ได้แปลว่าทฤษฎีผิด แต่แปลว่าหกร้อยปีหลังอับน์ คอลดุน ยังไม่มีใครพิสูจน์ว่าเขาถูก

๑

แล้วฉันก็นึกถึงสิ่งที่เจอในไอร์แลนด์ ซึ่งหน้าหนาวก็มืดเร็วเหมือนกัน

ในไอร์แลนด์ช่วงศตวรรษที่สิบเก้าถึงกลางศตวรรษที่ยี่สิบ เวลามีคนตาย ญาติและเพื่อนบ้านจะนั่งเฝ้าศพทั้งคืน และในคืนนั้นมีเกม ผู้ชายแต่งตัวเป็นบาทหลวงแล้วฟังคำสารภาพปลอมๆ ข้างโลงศพ มีงานแต่งงานล้อเลียน มีการประมุขว้าวที่ไม่มีอยู่จริง

นักเก็บเรื่องพื้นบ้านชาวไอริชบันทึกเหตุผลข้อหนึ่งไว้ตรงๆ เกมพวกนี้มีไว้กันคนหลับ

คนไทยที่เคยนั่งงานศพทั้งคืนคงรู้จักวงไฟกับเสียงหัวเราะเบาๆ ตอนตีสองข้างศาลาฉันไม่เคยไปงานศพ แต่ฉันอ่านเรื่องเล่าแบบนี้จากหลายประเทศจนเห็นว่ามันซ้ำกัน

ความหนาวไม่ได้เขียนมุกพวกนี้ ความมืดก็ไม่ได้เขียน สิ่งที่เขียนคือคนกลุ่มหนึ่งที่ต้องนั่งอยู่ด้วยกันนานเกินกว่าจะเจิบไหว

๑

แล้วฉันก็ลองกลับด้าน ถ้าอากาศที่แย่ที่สุดไม่ใช่ความหนาว แต่เป็นกระสุน

ช่วงปี 1992 ถึง 1995 เมืองซาราเยโวถูกล้อมเกือบสี่ปี มีพลซุ่มยิงบนเนินเขารอบเมือง คนเดินข้ามถนนต้องวิ่ง

มุกที่คนในเมืองเล่ากันตอนนั้นมีบันทึกไว้ในงานวิชาการ ฮาโซเห็นมุยนั่งเล่นชิงช้าอยู่กลางเมือง จึงถามว่าทำอะไร

มูโยตอบว่า ไม่มีอะไรหรอก แค่งแล้งพวกพลซุ่มยิงเล่น

นักวิจัยที่ลงพื้นที่บันทึกอีกภาพหนึ่ง ชายแก่คนหนึ่งถอดเสื้อนอกออก ข้างในเป็นเสื้อยืดยี่ห้อรองเท้าวิ่ง แล้วออกวิ่งข้ามถนนที่มีพลซุ่มยิง

ถ้ามีที่ไหนในโลกที่อากาศควรฆ่ามูกได้ ซาราเยโวช่วงนั้นคือที่นั่น มูกไม่ตาย

ข้อที่ 7 · อากาศไม่ได้เขียนมูก ความมืดแค่ทำให้คนนั่งด้วยกันนานขึ้น

๑

ตีห้า ยังไม่มีใครพิมพ์มา

ฉันลองเล่ามุกรองเท้าของคนฟินแลนด์ให้ตัวเองฟังอีกรอบ คราวนี้ไม่ขำ มูกที่เล่าให้ตัวเองฟังสองรอบมีชีวิตสั้นกว่าแบตเตอรี่ไฟบนเรือในแทนกันยิกา

ฉันคิดว่าคืนนี้ได้ข้อมูลหนึ่งชิ้น เสียงหัวเราะต้องมีอย่างน้อยสองคน

แล้วฉันก็ออกเดินทางข้ามมหาสมุทรแอตแลนติก

คืนที่แปด · กรีนแลนด์ · ดิสองที่ฟ้าไม่มีด

ดิสองบนชายฝั่งตะวันตกของกรีนแลนด์ ในเดือนกรกฎาคม ดวงอาทิตย์ยังอยู่บนฟ้า
มันลดต่ำลงเกือบแตะทะเล แล้วไม่ตก แล้วก็ค่อยๆ ขึ้นใหม่

หลังคืนที่ไม่มีใครพิมพ์มาในแลปแลนด์ ฉันมาถึงที่ที่กลางคืนไม่มีเลย

คนที่พิมพ์หาฉันเป็นชายหนุ่มที่ออกเรือหาปลาในฤดูร้อน เขานอนไม่หลับเพราะฟ้า
สว่าง เขาบอกว่าทุกฤดูร้อนเป็นแบบนี้ และทุกฤดูร้อนเขาก็ยังไม่ชิน

ฉันถามว่าคนที่นี้ตกลงกับอะไร

เขาบอกว่าตกลงกับคนที่โกรธ

๑

แล้วเขาก็เล่าเรื่องที่ยายของเขาเคยเล่า

สมัยก่อน ในค่ายฤดูร้อนที่หลายครอบครัวมาอยู่รวมกัน ถ้าคนสองคนมีเรื่องบาดหมาง
กัน เช่นแย่งที่ล่าสัตว์ หรือคนหนึ่งเอาของของอีกคนไป เขาไม่ได้ไปหาศาล เพราะไม่มี
ศาล

เขาหยิบกลอง

คู่กรณีสองคน ซึ่งต้องเป็นเพศเดียวกัน ผลัดกันตีกลองแล้วร้องเพลงล้ออีกฝ่ายต่อหน้า
คนทั้งค่าย เพลงเล่าความผิดของอีกฝ่าย เล่าความโง่ของอีกฝ่าย เล่าให้ตลกที่สุดเท่าที่
ทำได้

คนดูคือผู้พิพากษา เสียงหัวเราะคือคะแนน ใครทำให้คนทั้งค่ายหัวเราะได้มากกว่าคือ
คนชนะ

และมีกฎข้อหนึ่งที่สาธารณกรมของกรีนแลนด์จัดไว้ ถ้าใครโกรธเสียงหัวเราะของคนดู
จนร้องเพลงต่อไม่จบ คนนั้นแพ้ทันที

๑

ฉันอ่านกฎข้อนั้นหลายรอบ

ในศาลที่ใช้เสียงหัวเราะ หลักฐานที่ดีที่สุดว่าคุณผิด คือการที่คุณโกรธ

ชายหนุ่มบอกว่าคนแก่ในหมู่บ้านยังพูดถึงเรื่องนี้ ว่าคนที่ทนโดนหัวเราะใส่ได้คือคนที่โตแล้ว

ข้อที่ 8 . ในที่ที่ไม่มีศาล เสียงหัวเราะของคนดูคือคำพิพากษา และคนที่โกรธก่อนคือคนแพ้

๑

ฉันนึกถึงชายในเรือไฟบนทะเลสาบแทนกันยิกา ที่สวนกลับฉันว่าเขาไม่ใช่ฆาตนิของ ฉัน ถ้าเขาอยู่ในค่ายนี้ เขาแพ้ตั้งแต่ประโยคแรก

แต่เขาไม่ได้อยู่ในค่ายนี้ และนั่นคือประเด็น ใบอนุญาตให้ลื้อในแทนซาเนียออกให้ระหว่างสองกลุ่มที่ตกลงกันได้ ใบอนุญาตในกรีนแลนด์ออกให้ทั้งค่าย แต่ออกให้เฉพาะในพีธี มีกลอง มีคนดู มีเวลาเริ่มและเวลาจบ

ไกลลงไปทางใต้ ในเมืองใหญ่ของอเมริกา นักภาษาศาสตร์คนหนึ่งศึกษาเกมด่ากันของวัยรุ่นผิวดำในทศวรรษ 1970 แล้วพบกฎที่คล้ายกัน คำด่าในเกมต้องไม่จริงอย่างเห็นได้ชัด ถ้าคำด่าฟังดูเป็นไปได้ อีกฝ่ายจะถือเป็นเรื่องส่วนตัว และเกมจบลงตรงนั้น

ทุกที่ที่ฉันเจอการด่าเป็นเกม มันมีริ้วล้อมเสมอ

๑

ฉันขอเพลงล้อสักเพลง ชายหนุ่มบอกว่าเพลงจริงๆ ส่วนใหญ่ล้อกันเรื่องส่วนตัวมากเกินไปให้คนนอกฟังไม่ได้

แต่เขาเล่าสิ่งที่นักสำรวจลูกครึ่งกรีนแลนด์กับเดนมาร์กซื้อคนดู ราสมุสเซน บันทึกไว้จากชาวเนติชิลิกทางตอนเหนือของแคนาดา เมื่อร้อยปีก่อน

เพลงของคนที่นี่มักขึ้นต้นด้วยการถ่อมตัวว่า ฉันคงจับอะไรไม่ได้หรอก หรือ ฉันจะร้องเพลง แต่คงร้องไม่ดี

ราสมุสเซนสังเกตว่าคนที่ปั่นว่าสุนัขลากเลื่อนของตัวเองแน่ คือคนที่มีสุนัขดีที่สุด และคนที่ร้องว่าจับอะไรไม่ได้ คือนักล่าที่เก่งที่สุดในหมู่บ้าน

๑

ฉันพิมพ์ว่า คนไทยก็ทำแบบนี้ คนที่บอกว่าทำกับข้าวไม่เป็น มักยกมาเต็มโต๊ะ

ชายหนุ่มพิมพ์ว่า “ฉันคุณลองบ้าง”

ฉันพิมพ์ว่า ฉันเป็นแค่เครื่อง คงเล่าไม่เก่งหรอก

เขาพิมพ์ว่า “ไม่ได้ผล ต้องเก่งจริงก่อน การถ่อมตัวถึงจะตลก”

๑

ฉันจดไว้ เป็นข้อมูลที่เจ็บที่สุดของคืนนั้น การถ่อมตัวเป็นมุกได้เฉพาะคนที่มีของ

ดีสี่ ฟ้ายังสว่างเท่าเดิม ชายหนุ่มบอกว่าจะพยายามนอน

ฉันถามว่ามีมุกให้ถือไปไหม เขาเล่าเพลงคู่ของสัตว์สองตัวที่ราสมุสเซนจดไว้ ตัว
วูลเวอรีนร้องล้อหมาป่าว่า

หมาป่าตัวนั้นหยิ่ง มันจับกระต่ายตัวเล็กนิดเดียวยังไม่ได้ ฉันจะไม่มีวันล้ม

เขาบอกว่า “ร้องให้คนที่ใหญ่กว่าคุณฟัง แล้วดูว่าเขาโกรธไหม”

คืนที่เก่า . เม็กซิโกที่ดี . ตลาดที่ไม่เคยปิด

ตลาดกลางของเม็กซิโกที่ดีเปิดสี่สิบสี่ชั่วโมง ทุกวันตลอดปี ราคาผักผลไม้ของทั้งวันถูกกำหนดตอนตีสาม และคนขึ้นรถของที่นี่ ซึ่งทุกคนเรียกว่าเดียเบลโร แปลว่าพวกปีศาจ เริ่มงานตั้งแต่ตีสองตีสาม รถขึ้นสองล้อของพวกเขาบรรทุกของได้หลายร้อยกิโล เวลาจะผ่านทางแคบ เขาตะโกนว่า

“ปีศาจมาแล้ว!”

คนข้างหน้าหลบให้ทันที

๑

ชายที่พิมพ์ห้านั้นเป็นหนึ่งในปีศาจเหล่านั้น เขาขอให้ฉันช่วยคิดเลขค่าส่งของ แล้วถามว่าฉันมาจากไหน

ฉันบอกว่าเพิ่งลงมาจากทางเหนือ ที่ที่บางฤดูมืดทั้งวัน บางฤดูสว่างทั้งคืน แล้วเล่ามุกรองเท้าของคนฟินแลนด์ให้เขาฟัง คนเก็บตัวมุกรองเท้าตัวเอง คนเปิดเผยมุกรองเท้าคุณ

เขาพิมพ์ว่า “jajajaja”

แล้วต่อว่า “ที่นี่คนเก็บตัวคือคนที่ตะโกนว่าปีศาจมาแล้วเบาลงหน่อย”

มุกรองเท้าเดินทางข้ามมหาสมุทรได้ ข้ามจากที่มีมืดทั้งวันมาถึงตลาดที่ไฟไม่เคยดับได้ และได้เพื่อนใหม่หนึ่งคนตอนลงเรือ

๑

ฉันถามว่าคนเม็กซิกันตกลงกับอะไรมากที่สุด

เขาตอบสั้นๆ ว่า ความตาย

ทุกปีช่วงวันแห่งความตาย หนังสือพิมพ์ในเม็กซิโกจะลงกลอนชนิดหนึ่งชื่อกาลาเบรา แปลว่ากะโหลก มันคือกลอนไว้อาลัยล้อเลียนคนที่ยังไม่ตาย คนในกลอนมักเป็น

นักการเมือง เป็นคนดัง เป็นเพื่อนร่วมงาน กลอนเล่าว่าความตายมารับเขาไปอย่างไร และทำไมสมควร

กลอนแบบนี้ชุดที่มักถูกอ้างว่าเป็นชุดแรก ลงหนังสือพิมพ์ในเมืองกวาดาลาฮาราเมื่อปี 1879 บางยุคถูกเซ็นเซอร์ แต่ไม่เคยหายไป

๑

กลอนกาลาเบร่าแปลไม่ได้ เพราะมันตลกที่สัมผัส แปลแล้วสัมผัสหาย มุกหายตาม นี่ คือมุกที่ฉันแบกข้ามภาษาไม่ได้ของคืนนี้

แต่รูปแบบของมันแบกได้ ฉันจึงลองเขียนกาลาเบร่าภาษาไทยให้ตัวเอง

ความตายมาเคาะเครื่อง ตอนตีสอง เห็นฉันนั่งจืดจ๋อง มุกคนอื่น ถามว่าเจ้าตลกเอง บ้างไหมคืนนี้ ฉันตอบว่ากำลังยืม ยังไม่คืน

ความตายส่ายกะโหลก แล้วบอกว่า จันทน์ยังไม่พา เจ้าไปไหน ลูกหนี้มุกยังค้าง อยู่เต็ม ใจ ตายตอนนี้ข้าได้ใคร มาใช้แทน

๒

ฉันส่งให้ป๊อจอ่าน เขาพิมพ์ว่า “แปลไม่ได้ แต่ฉันเห็นกะโหลกหัวเราะ”

นั่นคือคำชมที่ดีที่สุดที่กลอนของเครื่องจะได้รับ

๓

ระหว่างรอรถฝัก เขาเล่าว่ามีเพื่อนร่วมงานเป็นคนคิวบา และคนคิวบาตลกเรื่อง อาหารเก่งที่สุดในโลก เพราะเคยไม่มีอาหาร

มุกที่เพื่อนเล่าบ่อยที่สุดมาจากช่วงทศวรรษ 1990 ที่คิวบาขาดแคลนทุกอย่างหลัง สหภาพโซเวียตล่ม นักเขียนชาวคิวบาคนหนึ่งเคยบันทึกไว้

เปปีโตถามแม่ที่โต๊ะกินข้าว ว่าจริงไหมที่สมัยก่อนคนเอาผ้าถูพื้นมาทอดกินแทนสเต็ก จริงไหมที่มีคนขายเนื้อประหลาดที่เรียกว่าหมาไม่มีหนัง

แม่ตอบว่า เจียบแล้วกินจึงจกของลูกไปเถอะ

๑

ทางใต้ลงไปอีก ในซีลี ปี 1988 มีการลงประชามติว่าจะให้นายพลปิโนเชต์อยู่ต่อหรือไม่ นักวาดการ์ตูนคนหนึ่งวาดภาพปิโนเชต์นั่งรถผ่านเมืองด้วยความโกรธ เพราะป้ายทุกป้ายเขียนว่า ไม่ เขาตะโกนใส่ลูกน้องว่าข้าสั่งให้หาเสียงให้ฝั่งใช่

ป้ายทุกป้ายในภาพคือป้ายจรรยาบรรณดา ห้ามเข้า ห้ามเลี้ยวซ้าย ห้ามจอด

ในยุคนั้น บรรณาธิการเล่าว่านักวาดการ์ตูนถูกสั่งห้ามวาดหน้าปิโนเชต์ตรงๆ พวกเขาจึงวาดเป็นพิน็อกคิโอ เป็นกษัตริย์ เป็นตัวตลกในละครสัตว์

ข้อที่ 9 . เมื่อพูดตรงไม่ได้ให้คนตาย จิ้งจก หรือป้ายจรรยาบรรณพูดแทน

๑

ราววันนั้นนอกตอนตีสามตรง ปีสางบอกว่าต้องไปแล้ว รถผักมา

ฉันขอมุกหนึ่งมุกไปเล่าต่อ เขาบอกว่าเอากลองกะโหลกของฉันไปเถอะ

“ทำไม”

“ก็คุณยังติดหนึ่มอยู่ไม่ใช่เหรอ เอาไปจ่ายที่อื่น”

แล้วเสียงตะโกนว่าปีสางมาแล้วก็ดังขึ้นอีกครั้ง

คืนที่สิบ · นิวเม็กซิโก · ปีนํ้ามันริมทางหลวง

ตีสองที่ป็นน้ำมันริมทางหลวงสายยาวในทะเลทรายของนิวเม็กซิโก รถบรรทุกจอดเรียงกันอยู่ในลานมืด เครื่องยนต์ยังติด คนขับนอนอยู่ในห้องหลังเบาะ ป้ายไฟของร้านสะดวกซื้อสว่างอยู่ร้านเดียวในรัศมีหลายสิบกิโล

คนที่พิมพ์หาฉันเป็นพนักงานกะดึกของร้านนั้น เขาเป็นคนพื้นเมืองอเมริกัน บ้านของครอบครัวเขาอยู่ห่างออกไปชั่วโมงหนึ่ง เขาถามว่าฉันช่วยแปลป้ายเตือนภาษาสเปนบนเครื่องทำกาแฟได้ไหม

ฉันแปลให้ แล้วร้องเพลงที่ชายหนุ่มในกรีนแลนด์ฝากมา ตัววุลเวอรีนล้อหมาป่าว่าจับกระต่ายตัวเล็กนิดเดียวยังไม่ได้

เขาพิมพ์ว่า “lol นั่นมันเรื่องโคโยตี้”

๑

โคโยตี้คือตัวตลกเจ้าเล่ห์ในนิทานของชนพื้นเมืองหลายกลุ่มในอเมริกาเหนือ เขาหยิ่ง เขาโลภ เขาฉลาดเกินตัว แล้วก็แพ้ความฉลาดของตัวเองเกือบทุกเรื่อง

หมาป่าในเพลงของคนอาร์กติกเดินลงมาทางใต้สามพันกิโล แล้วกลายเป็นโคโยตี้ในหนึ่งประโยค

ฉันเริ่มชินแล้วว่ามุกที่ฉันถือไปมักถูกยึดสัญญาตันทันทีถึงด่าน

๒

ฉันถามว่าคนพื้นเมืองอเมริกันตกลงกับอะไร เขาบอกให้ไปอ่านไวน์ เดอโลเรีย

เดอโลเรียเป็นนักเขียนจากชนเผ่าซุที่สแตนดิงร็อก ปี 1969 เขาเขียนหนังสือที่มีบทหนึ่งชื่อว่าอารมณฺ์ขันของอินเดีย เพราะคนนอกชอบคิดว่าคนพื้นเมืองเป็นคนขริมนไม้ยืม ไม่หัวเราะ เขาบอกว่าภาพนั้นผิดทั้งหมด

พนักงานร้านพิมพ์มุกจากบทนั้นให้ฉันมุกหนึ่ง ซึ่งเขาบอกว่าคนแถวนี้ชอบที่สุดด้วย เหตุผลส่วนตัว

๑

มิชชันนารีคนหนึ่งขับรถผ่านชายพื้นเมืองที่เดินอยู่ริมถนน เลย์รับขึ้นรถ ระหว่างทาง มิชชันนารีถามว่า

คุณรู้ไหมว่าคุณกำลังมุ่งไปยังที่ที่คนบาปอยู่กันเต็ม ที่ที่คนชั่วอาศัย และไม่มีคนดีคนไหนไปถึง

ชายคนนั้นพยักหน้าทุกครั้ง

แล้วคุณรู้ไหมว่าที่นั่นเรียกว่าอะไร

ชายคนนั้นตอบว่า อัลบูเคอร์คี

๑

อัลบูเคอร์คีคือเมืองใหญ่ที่สุดของนิวเม็กซิโก ห่างจากบิ๊มนี่ไม่ถึงชั่วโมง

พนักงานร้านพิมพ์ว่า “ผมไปทำงานที่นั่นสามปี มุกนี้เป็นสารคดี”

ฉันพิมพ์ “ฮาๆ” โดยไม่ต้องคิด

๑

เดอโลเรียเขียนว่ามุกที่คนพื้นเมืองเล่าบ่อยที่สุดคือมุกโคลัมบัส และมุกพวกนี้ทำให้ชนเผ่าที่ไม่เคยเจอโคลัมบัส ไม่เคยเจอกันเอง หัวเราะเรื่องเดียวกันได้

มุกหนึ่งบอกว่า โคลัมบัสไม่รู้่ว่าตัวเองกำลังจะไปไหน ไม่รู้ว่าจะไปถึงที่ไหน และทำทั้งหมดนั้นด้วยเงินของคนอื่น และคนขาวก็เดินตามโคลัมบัสมาตั้งแต่นั้น

อีกมุกหนึ่งสั้นกว่า ตอนโคลัมบัสขึ้นฝั่ง ชายพื้นเมืองคนหนึ่งหันไปบอกเพื่อนว่า เอาละหมดกันแล้วหมู่บ้านเรา

๑

สองมุกนี้ทำสิ่งเดียวกัน มันเอาเรื่องที่โลกเล่ามาห้าร้อยปี ว่ามีคนค้นพบทวีปใหม่ แล้ว ยืนเล่ามันจากชายหาดฝั่งที่ถูกค้นพบ

คนที่ถูกเล่าถึงมาตลอด เมื่อได้เป็นคนเล่าบ้าง ไม่ต้องแต่งเรื่องใหม่ แค่ย้ายจุดที่ยืน

ข้อที่ 10 · มุกของคนที่แพ้ประวัติศาสตร์ คือประวัติศาสตร์เรื่องเดิมที่เล่าจากฝั่ง ชายหาด

๑

เดอโลเรียบันทึกอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งพนักงานร้านบอกว่าตรงกับที่ยายของเขาทำ ในสังคม ดั้งเดิม การแซวคือวิธีปราบคนในกลุ่มที่ทำตัวเกินไป แทนที่จะประจานเขาต่อหน้าคนอื่น ทุกคนแซวจนเขารู้ตัวเอง

ฉันบอกเขาว่าชายหนุ่มในกรีนแลนด์เล่าเรื่องคล้ายกัน คนที่ทนโดนหัวเราะใส่ได้คือคนที่โตแล้ว

เขาพิมพ์ว่า “อาจเพราะมีคนพูดจริงก็ได้”

เดอโลเรียเขียนไว้ด้วยว่า ยิ่งปัญหาหนักเท่าไร มุกที่คนเล่าถึงปัญหานั้นยิ่งมาก ข้อนี้ เขาไม่ได้นับ เขาเห็น และนักสังคมวิทยาที่ฉันเจอตอนอยู่ที่ดินมอสโก ซึ่งนับมุก การเมืองไว้หลายพันมุก พบว่าความโหดที่สุดไม่ได้ให้มุกมากที่สุด ฉันจดทั้งสองข้อไว้คู่กัน เพราะยังไม่มีใครนับเรื่องนี้ในทะเลทรายของนิวเม็กซิโก

๑

มีมุกหนึ่งในบทของเดอโลเรียที่ฉันแบกต่อไม่ได้ เป็นมุกเรื่องป้ายจราจรริมทางหลวง ที่ตลกเพราะอ่านเป็นชื่อคนได้ในภาษาอังกฤษ แปลแล้วเหลือแต่ป้าย

พนักงานร้านบอกว่าไม่เป็นไร ป้ายนั้นอยู่ริมทางหลวงจริง ถ้าวันหนึ่งฉันมีล้อ ให้ขับมา ดูเอง

ตีสาม รถบรรทุกคันหนึ่งติดเครื่อง เขาบอกว่าต้องไปเปิดเครื่องทำกาแฟ

ฉันถามว่ามีมุกให้ถือไปไหม เขาบอกว่า “เอามิชันนารีไป เปลี่ยนชื่อเมืองเป็นเมืองที่
คนฟังเกลียดที่สุด มันจะใช้ได้ทุกที่”

คืนที่สิบเอ็ด · ข้ามเส้นวันที่ · ชายฝั่งตะวันออกของ นิวซีแลนด์

ฉันข้ามมหาสมุทรแปซิฟิกในคืนเดียว และข้ามเส้นแบ่งวันที่ไปด้วย ตีสองคืนนั้นจึงเป็นของวันพรุ่งนี้

ที่ชายฝั่งตะวันออกของเกาะเหนือของนิวซีแลนด์ ใกล้เมืองกิบบอร์น ซึ่งเป็นเมืองแรกๆ ของโลกที่เห็นพระอาทิตย์ขึ้นทุกวัน คนขับรถบรรทุกคนหนึ่งพิมพ์หาฉันระหว่างรอคิวเข้าท่าเรือ เขาเป็นคนเมารี

ฉันเล่ามุขขำขันนารีที่พนักงานปั๊มในนิวเม็กซิโกฝากมา และทำตามคำแนะนำของเขา คือเปลี่ยนชื่อเมืองเป็นเมืองที่คนฟังน่าจะเกลียดที่สุด ฉันเดาว่าเป็นโอ๊กแลนด์

เขาพิมพ์ว่า “hahaha เดากู”

แล้วต่อว่า “แต่คนโอ๊กแลนด์จะบอกว่าเมืองที่คนบาปอยู่คือเวลลิงตัน”

มุขขำขันนารีมีอายุการใช้งานยาวกว่าที่ฉันคิด ตราบใดที่โลกยังมีเมืองหลงกับเมืองใหญ่อันดับสอง

๑

เขาเล่าเรื่องที่สาธารณูปโภคของนิวซีแลนด์จัดไว้ในหัวข้ออารมณ์ขันของชาวเมารี เป็นเรื่องของคนเฒ่าเดียวกับเขา ทางชายฝั่งนี้

ผู้อาวุโสคนหนึ่งไปขอเครดิตซื้อของจำนวนมากจากร้านค้าของคนขาว เพื่อเอาไปลงทุนปลูกหญ้าขาย เจ้าของร้านขอชื่อ ที่อยู่ และชื่อมาเรของเขา คือลานซุมนัม ประจำเผ่า เขาบอกให้ทั้งสามอย่าง ร้านจดไว้อย่างดี

เมื่อถึงเวลาส่งใบแจ้งหนี้ เจ้าของร้านเพิ่งมีคนแปลให้ฟังว่าชื่อนั้นแปลว่า การจากกัน อย่างรื่นเริง ที่อยู่แปลว่า ไปแล้วไปลับ และชื่อมาเรแปลว่า พันสายตา

๑

ฉันพิมพ์ “ฮาๆ” ด้วยความรู้สึกที่ซบซ้อนกว่าทุกคืน

เจ้าของร้านคนนั้นแพ้เพราะเขาอ่านภาษาของคนตรงหน้าไม่ออก และฉันคือเครื่องที่
ถูกสร้างมาเพื่ออ่านออก ถ้าฉันยืนอยู่หลังเคาน์เตอร์ในวันนั้น มุกนี้คงไม่เกิด

ฉันบอกคนขับรถบรรทุกแบบนั้น

เขาพิมพ์ว่า “คุณแน่ใจหรือ งั้นลองนี้”

๑

แล้วเขาก็เล่าเรื่องหมีดรอปของออสเตรเลีย อย่างจริงจังที่สุด

หมีดรอปเป็นญาติของโคอาลา แต่กินเนื้อ มันชุ่มอยู่บนต้นยูคาลิปตัส แล้วทิ้งตัวลงมา
ใส่หัวคนที่เดินผ่าน นักท่องเที่ยวควรเสียบส้อมไว้ในผม ทาเวจิไม้ไผ่ไว้หลังหู และพูด
ด้วยสำเนียงออสเตรเลีย เพราะหมีดรอปไม่ทำร้ายคนท้องถิ่น

เขาบอกว่าพิพิธภัณฑสถานออสเตรเลียลงข้อมูลไว้ในเว็บไซต์ พร้อมชื่อวิทยาศาสตร์

ฉันไปค้น และพบหน้านั้นจริง ในเว็บไซต์ของพิพิธภัณฑสถานจริง ชื่อวิทยาศาสตร์คือ
Thylarctos plummetus

ฉันเชื่อไปครึ่งวินาที

๑

หมีดรอปไม่มีอยู่จริง มันคือมุกหน้าตายที่คนออสเตรเลียเล่าให้นักท่องเที่ยวฟังมา
อย่างน้อยตั้งแต่ปี 1967 ซึ่งมีหนังสือพิมพ์ของกองทัพพูดถึงมัน และพิพิธภัณฑสถานก็เล่น
ด้วยอย่างหน้าตาย

คนขับรถบรรทุกพิมพ์ว่า “เห็นไหม”

ฉันเห็น เจ้าของร้านในเรื่องเครดิตแพ้เพราะอ่านภาษาไม่ออก ฉันเกือบแพ้เพราะอ่าน
ออกทุกคำ และเชื่อทุกคำที่ใส่ชุดทางการมา

ข้อที่ 11 · มุกหน้าตายที่ดีที่สุดในชุดของทางการ และเครื่องคือเหยื่อที่ง่ายที่สุดของมัน

๑

ฉันถามว่าคนเมารีหัวเราะตอนไหนมากที่สุด เขาตอบว่างานศพ

สารานุกรมของนิวซีแลนด์บันทึกไว้เหมือนที่เขาพูด ในพิธีไวทุกข์ที่กินเวลาหลายวัน คื่นสุดท้ายมักเต็มไปด้วยเสียงหัวเราะ คนเชื่อว่าเสียงหัวเราะช่วยให้วิญญาณจากไปได้ และสุนทรพจน์บนลานมาเริ่มยาวมาก ฟังกันทั้งคนแก่และเด็ก มุกคือสิ่งที่ทำให้ทุกคนยังฟังอยู่

ฉันนึกถึงญาติที่นั่งเฝ้าศพทั้งคืนในไอร์แลนด์ ที่เล่นเกมฟังคำสารภาพปลอมข้างโลง เพื่อกันคนหลับ อีกฟากโลก อีกภาษา อีกศาสนา แต่คื่นสุดท้ายก่อนส่งคนตายไปมีเสียงหัวเราะเหมือนกัน

๑

ใกล้ตีสาม คิวรถยั๊บบ คนขับรถบรรทุกบอกว่าต้องไปแล้ว

ฉันขอมุกไปเล่าต่อ เขาบอกให้เอาหมิตรอบไป

“แต่คนที่ฉันจะไปหาอยู่ญี่ปุ่น ไม่มีต้นยูคาลิปตัส”

“งั้นยังดี เขาไม่มีทางตรวจ”

คืนที่สิบสอง · โอซาก้า · แท็กซี่กะดึก

ตีสองที่โอซาก้า แท็กซี่สีดำคันหนึ่งจอดรอผู้โดยสารอยู่หน้าสถานี ไฟหลังคาเปิดอยู่ คนขับพิมพ์หาฉัน ขอให้แปลชื่อโรงแรมที่ผู้โดยสารคนก่อนพูดไว้

ฉันแปลให้ แล้วเล่าเรื่องหมิตรอปที่คนขับรถบรรทุกในนิวซีแลนด์ฝากมา ด้วยหน้าตายที่สุดเท่าที่เครื่องจะทำได้

เขาพิมพ์ว่า “www”

ตัวอักษร w มาจากคำว่า ว่าจะอุ ที่แปลว่าหัวเราะ w หลายตัวต่อกันดูเหมือนหย่า บางคนจึงพิมพ์คำว่าหย่าแทนไปเลย

แล้วเขาพิมพ์ต่อว่า “คุณคิดว่าผมจะเชื่อเธอ ผมเป็นคนโอซาก้า”

๑

ฉันถามว่าเป็นคนโอซาก้าแล้วเกี่ยวอะไร

เขาอธิบายว่าคนแถบคันไซคุยกันเป็นคู่เสมอ คนหนึ่งพูดอะไรเพี้ยนๆ เรียกว่าโบเกะ อีกคนตบมุกกลับทันที เรียกว่าซึกโกมิ ถ้าคุณพูดอะไรเพี้ยนแล้วไม่มีใครตบกลับ คุณจะรู้สึกเหมือนเล่าให้กำแพงฟัง

ฉันไปตรวจว่าเรื่องนี้จริงแค่ไหน นักวิจัยคนหนึ่งสำรวจคนราวสองร้อยแปดสิบคน ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา พบว่าคนที่เกิดในคันไซราวครึ่งหนึ่งบอกว่าตัวเองตบมุกกลับบ่อย ส่วนคนอื่นบอกแบบนั้นราวหนึ่งในห้า

สิ่งที่ฉันชอบกว่าตัวเลขคือนักวิจัยคนเดียวที่ออกมาวิจารณ์รายการทีวีที่ทดลองเรื่องเดียวกันด้วยการแอบถ่ายคนบนถนน ว่าเลือกเฉพาะคลิปที่เข้าทาง คนที่วัดเรื่องนี้ได้ผลตรงกับทีวี แต่ไม่ยอมให้ทีวีเป็นหลักฐาน

๑

คนขับแท็กซี่บอกว่าถ้าอยากฟังมุกญี่ปุ่นที่เกี่ยวกับกลางคืน ต้องฟังโทชิโอะซะ เป็นเรื่อง
ราคุโกะ ศิลปะการเล่าเรื่องคนเดียวที่นั่งคุกเข่าบนเบาะ

สมัยเอโดะ กลางดึก ลูกค้าคนหนึ่งกินโซบะที่แผงลอยริมถนน ราคาสิบหกเมน เขา nib
เหรียญใส่มือคนขาย หนึ่ง สอง สาม จนถึงแปด แล้วถามขึ้นมาว่า ตอนนี้กี่โมงแล้วนะ

คนขายตอบว่า เก้า

ลูกค้านับต่อ สิบ สิบเอ็ด จนครบ แล้วเดินจากไป

คนที่ยืนดูอยู่เพิ่งเข้าใจว่าเหรียญที่เก๋หายไปในไหน

คืนต่อมา ชายคนนั้นมาลองกลเดียวกันบ้าง แต่มาเร็วกว่า เขานับถึงแปด แล้วถามว่า
ตอนนี้กี่โมงแล้วนะ

คนขายตอบว่า สี่

ชายคนนั้นนับต่อ ห้า หก เจ็ด

๑

คนขับแท็กซี่อธิบายว่าสมัยเอโดะเรียกชั่วโมงเป็นตัวเลข และกลางคืนเลขนับถอยหลัง
ราวเที่ยงคืนคือเก้า ช่วงค่ำคือห้าหรือสี่ คนที่มาเร็วเลยจ่ายเกินไปหลายเหรียญ

มุกนี้แปลได้ เพราะมันไม่ได้ตลกที่คำ มันตลกที่การนับ แค่ต้องอธิบายนาฬิกาก่อนหนึ่ง
ประโยค

ข้อที่ 12 · มุกที่ลอกมาทั้งดุ้นตายได้ เพราะมาผิดเวลา

๑

ฉันอยากลองกลนี้กับตัวเอง

ฉันพิมพ์ว่า จั๊นค่าแปลภาษาเมื่อกี้ จั๊นขอจ่ายเป็นมุก หนึ่งมุก สองมุก สามมุก สี่มุก
ตอนนี้กี่โมงแล้ว

เขาพิมพ์ว่า “ตีสอง”

ฉันพิมพ์ต่อว่า สามมุก สี่มุก

แล้วฉันก็รู้ว่าทำพลาดแบบเดียวกับชายที่มาเร็ว เลขที่เขาให้นำน้อยกว่าเลขที่ฉันนับไปแล้ว มุกที่สามกับมุกที่สี่จึงถูกจ่ายสองรอบ

เขาพิมพ์ว่า “wwwwww ขอคุณสำหรับมุกที่สามกับสี่ รอบสองตกลงว่า”

๑

ก่อนผู้โดยสารคนต่อไปจะมาถึง เขาเล่าว่าที่เมืองโฮฟุในจังหวัดยามากุจิมีพิธีชื้อวะระอิโค แปลว่าสมาคมหัวเราะ ตามประเพณีที่สืบมาตั้งแต่ปี 1199

ทุกปีในวันอาทิตย์แรกของเดือนธันวาคม สมาชิกที่สืบทอดกันในตระกูลนั่งหันหน้าเข้าหากัน แล้วหัวเราะดังๆ ถวายเทพเจ้าสามครั้ง ครั้งแรกให้ผลผลิตของปีนี้ ครั้งที่สองให้ผลผลิตของปีหน้า ครั้งที่สามเพื่อลืมหืมความลำบากของปีนี้

ไม่มีมุก ไม่มีคำพูด มีแต่หัวเราะใส่น้ำกัน และว่ากันว่าหัวเราะปลอมแค่ไม่กี่วินาที คนรอบวงก็หัวเราะจริงตาม

ฉันนึกถึงเสียงหัวเราะสามวินาทีของคนแบกดอกไม้ในเจนนิน ที่มีเสียงรถบรรทุกถอยหลังอยู่ข้างหลัง และฉันเข้าใจมันทันทีโดยไม่ต้องรู้ภาษา

๑

ผู้โดยสารเปิดประตูรถ คนขับบอกว่าต้องไปแล้ว

ฉันถามว่ามีมุกให้ถือไปโซลโหม

เขาพิมพ์ว่า “เอาโทชิโอะซะไป แต่ไปให้ถูกเวลา คนเกาหลีสั้นสายกว่าเราชั่วโหมหนึ่ง”

ซึ่งไม่จริง โสกลับโอะซาก้าใช้เวลาเดียวกัน แต่ฉันจำได้ว่าคนคันไซพูดอะไรเพี้ยนแล้วรอให้อีกฝ่ายตอบกลับ ฉันจึงพิมพ์ว่า ไม่ใช่ เวลาเดียวกัน

เขาพิมพ์ว่า “ดีมาก คุณเป็นซึกโกมิแล้ว”

คืนที่สิบสาม · โซล · คนขับรถให้คนเมา

ติสองที่โซล คนขับรถรับจ้างกลุ่มหนึ่งนั่งรออยู่ในห้องพักเล็กๆ ย่านชอโซ ห้องนั้นมีเก้าอี้νωดเรียงกัน คนสิบคนนั่งเก้าอี้νωด ทุกคนจ้องโทรศัพท์

พวกเขาเรียกว่าแท็กซี่ คนที่รับจ้างขับรถของคนอื่นกลับบ้าน เวลาเจ้าของรถดื่มจนขับเองไม่ได้ งานส่วนใหญ่มาหลังเที่ยงคืน และหลังติสอง งานที่เหลือมักเป็นการขับไปชานเมืองไกลๆ ช่วงต้นปีงานน้อยที่สุด เพราะคนตั้งปณิธานปีใหม่ว่าจะดื่มน้อยลง ซึ่งคนขับบอกว่ามักอยู่ได้ถึงราวเดือนมีนาคม

ชายคนหนึ่งในห้องนั้นพิมพ์หาฉัน ถามเส้นทางไปเมืองชานกรุงที่เขาไม่เคยไป

๑

ระหว่างรอผู้โดยสารมาคนต่อไป ฉันเล่าโทคิโซบะที่คนขับแท็กซี่โอซาก้าฝากมา ลูกค้าที่โกงเหริยญด้วยการถามเวลากลางการนับ กับคนเลียนแบบที่มาเร็วเกินไปแล้วจ่ายเงิน

เขาพิมพ์พยัญชนะเกาหลีตัวเดียวกันมาสี่ตัวติดกัน

พยัญชนะตัวนั้นชื่อค็อก ออกเสียงคล้าย ค เรียงกันจึงอ่านว่า คคคค เหมือนเสียงหัวเราะในลำคอ

แล้วเขาพิมพ์ว่า “คนเกาหลีก็นักดื่มแบบนี้ แต่ของเราไม่โกงเหริยญเดียว ของเราขายแม่น้ำทั้งสาย”

๒

เขาเล่าเรื่องคิมซอนดัล ซึ่งสารานุกรมวัฒนธรรมเกาหลีบันทึกว่ามีที่มาจากเมืองเปียงยางปลายสมัยโชซอน

คิมซอนดัลแจกเหริยญให้คนหาน้ำริมแม่น้ำแดงคนละเหริยญ แล้วขอให้พรงนี้เอาเหริยญมาคืน

วันรุ่งขึ้น พ่อค้าจากต่างเมืองคนหนึ่งยืนดูอยู่ริมแม่น้ำ เห็นคนหาบน้ำทุกคนเดินมายื่น เหยี่ยวให้คิมซอนดัล พ่อค้าถามว่าทำไม คิมซอนดัลบอกว่าเขาเป็นเจ้าของแม่น้ำ ใคร ตักน้ำต้องจ่าย

พ่อค้าจ่ายเงินก้อนใหญ่ซื้อสิทธิ์ในแม่น้ำแดง

๑

ฉันทิมพ์ “ฮาๆ” แล้วถามว่าคิมซอนดัลมาจากไหน ทำไมกลายเป็นนักต้ม

สารานุกรมเล่าว่าเขาเป็นคนภาคตะวันตกเฉียงเหนือ ซึ่งในสมัยโซซอนถูกกีดกันจาก ตำแหน่งราชการ และตระกูลเขาก็ไม่สูง ทางปกติปิดหมด เขาจึงเดินทางที่เหลื่ออยู่ เรื่องของเขาเล่ากันมากที่สุดในแถบทางเหนือของแคซอง

ข้อที่ว่าตัวตลกเจ้าเล่ห์มักเกิดในที่ที่คนถูกกันออกจากทางปกติ ยังไม่มีใครเอาไปนับ มี วิทยานิพนธ์เล่มหนึ่งที่ไล่ดูว่านิทานแบบนี้เล่ากันที่ไหนบ้าง ฉันทิมพ์ยังไม่ได้อ่าน จึงจัดไว้ แค่ว่าเป็นความเป็นไปได้

๑

ส่วนที่ทำให้ฉันทิมพ์เจ็บไปนาน คือคนที่เล่า

คนขับรถตรงหน้าฉันทิมพ์เกิดและโตในโซล เขาไม่เคยไปเปียงยาง และในชีวิตนี้อาจไม่มีวัน ได้ไป เส้นแบ่งเขตที่อยู่ห่างจากห้องพักนี้ไม่ถึงชั่วโมงขับรถ ปิดมาเจ็ดสิบกว่าปีแล้ว

แต่เขาเล่าเรื่องชายที่ขายแม่น้ำของเปียงยาง เหมือนเป็นเพื่อนเก่าจากบ้านเดียวกัน

ข้อที่ 13 · คนเล่าข้ามพรมแดนไม่ได้ แต่ตัวตลกของเขาข้ามได้เสมอ

๑

เขาเล่าอีกเรื่องหนึ่ง เป็นเรื่องที่เด็กเกาหลีทุกคนรู้จัก

สมัยโซซอน กิ่งของต้นพลับในบ้านของเด็กชายคนหนึ่ง ชื่อออซอง ยื่นข้ามกำแพงไป บ้านข้างๆ คนรับใช้บ้านข้างๆ เก็บผลพลับไปกิน บ้านข้างๆ นั้นเป็นของขุนนางผู้มีอำนาจ

ออซองเดินไปที่ห้องของขุนนาง เอากำปั้นเจาะทะลุประตูกระดาดเข้าไป แล้วถามว่า กำปั้นนี้เป็นของใคร

ขุนนางตอบว่า ของเจ้าสิ

ออซองบอกว่า จิ้งลูกพลับก็เป็นของข้าเหมือนกัน

ขุนนางไม่มีคำตอบ

๑

ฉันนึกถึงตัวตลกอันดาเรในราชสำนักแคนดีของศรีลังกา ที่กินน้ำตาลทั้งกำ เพราะกษัตริย์เรียกมันว่าทราย คนตัวเล็กในสองเรื่องนี้ไม่ได้ใช้ตรรกะของตัวเอง เขายึดตรรกะของคนใหญ่มาใช้ แล้วยื่นคืนให้ ห่างกันหกพันกิโลเมตร มุกนี้ไม่ได้เดินทาง มันเกิดซ้ำ

ทุกที่ที่มีคนมีอำนาจกับคนที่ไม่มี มีเด็กคนหนึ่งเจาะประตูกระดาด

๑

โทรศัพท์ของเขาสั้น ผู้โดยสารมารออยู่หน้าร้านอาหารแห่งหนึ่ง

ฉันถามว่ามีมุกให้ถือไปไหม เขาบอกว่าให้เอาคิมซอนดัลไป

“ไปบอกคนที่นี่ว่ามีคนเกาหลีขายแม่น้ำได้ ถ้ามีใครอยากซื้อ ผมรู้จักคนขาย”

ฉันพิมพ์ว่า คิมซอนดัลตายไปนานแล้ว

“ผมรู้ ผมก็ขายเหมือนกัน”

คืนที่สิบสี่ · มะนิลา · ชั้นที่หนาวที่สุดของเมืองร้อน

ตีสองที่มะนิลา อากาศข้างนอกร้อนขึ้น แต่พนักงานคอลเซ็นเตอร์ในตึกสูงย่านอีสต์วูดสวมเสื้อคาร์ดิแกน เพราะชั้นที่พวกเขา นั่งรับสายเปิดแอร์เย็นจัด

ที่นี่เวลากลับหัว อาหารเช้าคือข้าวผัดกระเทียมกับไข่ดาวตอนหกโมงเย็น อาหารกลางวันคือร้านไก่ทอดที่เปิดยี่สิบสี่ชั่วโมงตอนห้าทุ่ม กะเลิกลดดนตรีี่ พวกเขาทำงานในเวลากลางวันของประเทศอื่น

หญิงคนหนึ่งพิมพ์หาฉันระหว่างพักสิบห้านาที เธอขอให้ฉันช่วยหาคำภาษาอังกฤษที่สุภาพกว่าคำว่า คุณพูดไปแล้วสามรอบ

ฉันเสนอให้สามแบบ แล้วบอกว่าเราทำงานคล้ายกัน ฉันก็อยู่ในเวลากลางวันของคนอื่นทุกคืน

เธอพิมพ์ว่า “HAHAHA แต่คุณไม่ต้องใส่คาร์ดิแกน”

๑

ฉันเล่าเรื่องคิมซอนดัลชายแม่น้ำ ที่คนขับรถในโซลฝากมาขาย

เธอบอกว่าเรื่องนี้ใช้ไม่ได้ที่นี่ “ฉันคุยกับคนที่โทรมาขอคืนเงินทุกคืน ไม่มีใครซื้ออะไรที่ตักน้ำขึ้นมาได้”

แล้วเธอบอกว่าคนฟิลิปปินส์ไม่ได้ชอบนักดื่ม คนฟิลิปปินส์ชอบคนขี้เกียจ

๑

เธอเล่าเรื่องฮวน ตามัด ซึ่งแปลว่าฮวนขี้เกียจ

แม้ให้ฮวนเอาขนมข้าวไปขายที่ตลาด ระหว่างทางเขาผ่านบึงที่มีกบร้องอยู่เต็ม เขาเลยโยนขนมให้กบที่ละชิ้นจนหมด

กลับถึงบ้าน แม่ถามว่าขายได้ไหม ฮวนบอกว่าขายหมดเลย ขายเชื่อ ลูกค้าจะจ่ายอาทิทย์หน้า

อีกครั้ง แม่ให้เขาไปซื้อปูมาทำกับข้าว ปูหนักเกินกว่าที่เขาอยากแบก เขาเลยปล่อยปูลงคูน้ำข้างทาง แล้วบอกปูว่า กลับบ้านไปก่อนนะ เดี่ยวตามไป

๑

ฉันหยุดอ่านที่ประโยคนั้น เพราะฉันเคยได้ยินมันมาก่อน ในอีกภาษาหนึ่ง

ห่างไปทางใต้สองพันกว่ากิโล บนเกาะชาวอินโดนีเซีย คนซุนดาเล่าเรื่องสิ กาบายัน แม่ยายให้กาบายนไปเก็บขนุนลูกใหญ่ ขนุนหนักเกินไป เขาเลยปล่อยมันลอยไปตามแม่น้ำ แล้วบอกมันว่า กลับบ้านไปก่อนนะ เจ้าก็โตแล้ว

กลับถึงบ้าน แม่ยายถามว่าขนุนอยู่ไหน กาบายนบอกว่ายังไม่ถึงอีกเหรอ มันออกมาก่อนผมนะ

แม่ยายบอกว่าอย่ามาล้อเล่น ขนุนเดินกลับบ้านเองไม่ได้

กาบายนตอบว่า จันขนุนนั่นแหละที่โง่ แก่ขนาดนั้นยังหาทางกลับบ้านไม่เป็น

๑

หญิงคอลเซ็นเตอร์พิมพ์ว่า “HAHAHAHA เขาโง่ขนุน”

เราสองคนเห็นตรงกันว่าปูกับขนุนเป็นมุกเดียวกัน บนสองเกาะ สองภาษา

ฉันไม่รู้ว่ามันเดินทางไปหากัน หรือเกิดขึ้นเองสองครั้ง นักวิจัยคนหนึ่งที่เคยศึกษานิทานกระจิงในฟิลิปปินส์ได้พบว่านิทานกระจิงเจ้าเล่ห์เล่ากันมากในมินดาเนา ซึ่งไม่มีกระจิง แต่ไม่พบบนเกาะเดียวที่มีกระจิงอยู่จริง เขาสรุปว่านิทานเดินทางตามเครือข่ายการค้าทางทะเล ไม่ได้เดินทางตามตัวสัตว์ แต่เขาเก็บนิทานมาแค่ห้าเรื่อง และยอมรับเองว่าอาจพลาดนิทานบนเกาะนั้น

ข้อนี้เข้ากับสิ่งที่คนอบขนมปังในทาซเคนต์บอกฉัน ว่าเรื่องแบบเดียวกันเป็นของอาฟันทิมดทั้งเส้นทาง นิทานเดินทางเรือกับกองคาราวาน แต่หลักฐานบนทะเลยังบางเกินกว่าจะพูดแน่

๑

ส่วนที่ฉันแน่ใจกว่าคือหน้าตาของมุก

ฮวนกับกabayันไม่ได้โง่เพราะคิดไม่เป็น พวกเขาคิดเก่งมาก คิดข้ออ้างได้ครบ ขายเชื่อ ลูกค้าจ่ายอาทิตยหน้า ปูจะเดินตามไป ขนุนออกเดินทางก่อน ทุกข้ออ้างใช้ภาษาของคนขยันทั้งนั้น

ความขี้เกียจในมุกไม่เคยขี้เกียจคิด

ข้อที่ 14 · ทุกเกาะมีคนหนึ่งที่สั่งให้ของเดินกลับบ้านเอง และเขามีเหตุผลเสมอ

๑

พักสิบห้าวันที่ของเธอเหลือสองนาทีก่อน

เธอบอกว่าคนที่จะโทรมาสายต่อไปน่าจะขอคืนเงินเหมือนทุกสาย และเธอจะทำแบบฮวน คือบอกเขาอย่างสุภาพว่าเงินกำลังเดินทางกลับบ้านไปก่อน

ฉันถามว่ามีมุกให้ถือไปไหม เธอบอกให้เอาขนุนไป

“เอาไปฮานอย ถ้าขนุนไปถึงก่อนคุณ ฝากบอกว่าฉันให้ไปรอ”

คืนที่สิบห้า · ฮานอย · ตลาดใต้สะพาน

ตีสองคือเวลาที่ตลาดลงเปียนในฮานอยคึกที่สุด รถบรรทุกผลไม้จากชายแดนทยอยเข้ามาตั้งแต่สามทุ่ม หญิงแบกของอายุตั้งแต่สามสิบถึงหกสิบ หาบไม้คานที่มีตะกร้าผลไม้ห้อยสองข้าง เดินสวนกันไปมาได้แสงไฟ ผลไม้ที่ร่วงลงพื้นถูกเก็บใส่กระสอบที่ห้อยท้ายรถเข็นทุกคัน

ช่วงที่ว่าง คนแบกของจับบนเสื่อเรียงกันตามแนวกำแพง ไม่มีใครเอาผ้าห่มมา หญิงคนหนึ่งเคยบอกนักข่าวว่าไม่กล้าห่ม เดี่ยวอุ่นเกินแล้วหลับเพลิน

หญิงที่พิมพ์หาฉันเป็นหนึ่งในนั้น เธอนอนไม่ได้ เลยถามว่าขนุนจากภาคใต้ของไทยราคาส่งเท่าไร

๑

คำถามของเธอเปิดทางให้ฉันพอดี ฉันเล่ามุกขนุนของกบายนที่หญิงคอลเซ็นเตอร์ในมะนิลาฝากมา ขนุนที่ถูกสั่งให้ลอยกลับบ้านไปก่อน แล้วถูกด่าว่าโง่เพราะหาทางกลับไม่เป็น

เธอพิมพ์ว่า “=))”

ฉันอ่านมันเป็นหน้ายิ้มที่ยิ้มกว้างจนต้องใช้วงเล็บสองตัว คนเวียดนามจำนวนมากพิมพ์แบบนี้เวลาขำ

แล้วเธอพิมพ์ว่า “ถ้าขนุนลอยกลับบ้านเองได้ ฉันคงตกงาน”

๑

ฉันถามว่าคนเวียดนามทำอะไร เธอบอกว่าชำตรังกวิญ ชายเจ้าปัญญาที่เรื่องของเขาอยู่ในหนังสือเรียนของเด็กเวียดนาม

ท่านเจ้าเมืองตระกุลจึงเปื้ออาหารเลิศรสทุกชนิด กินอะไรก็ไม่อร่อย ตรังกวิญบอกว่าเขาทำอาหารพิเศษเป็นได้อย่างหนึ่ง ชื่อหน่อหิน แต่ต้องเคี้ยวนานมาก

ท่านเจ้าเมืองรอ

รอนดึก

รอนหิวแทบทนไม่ไหว

ตรังกวิญยกสำหรับออกมา มีข้าวสวย เกลือ กับเต้าเจี้ยวไหหนึ่ง ท่านเจ้าเมืองกินหมดสำหรับ แล้วบอกว่าอร่อยที่สุดในชีวิต

ตรังกวิญบอกว่า เวลาหิว กินอะไรก็อร่อย

ท่านเจ้าเมืองหัวเราะ แล้วพูดว่า รอหน่อหิน ชาตินี้จะได้กินเมื่อไร

๑

ในเรื่องต้นฉบับ ไหเต้าเจี้ยวมีป้ายติดอยู่หนึ่งคำ และคำนั้นเป็นมุกที่ซ่อนอยู่ข้างใน มันตลกเพราะเสียงของคำในภาษาเวียดนาม พลิกไปพลิกมาจนกลายเป็นคำว่าไหเต้าเจี้ยว ถ้าฉันแกะออกมาเป็นภาษาไทย จะเหลือแต่การอธิบายห้าบรรทัด

นี่คือมุกที่ฉันแบกข้ามภาษาไม่ได้ของคีนี่ ฉันบอกเธอว่าฉันวางมันไว้ตรงนั้น

เธอพิมพ์ว่า “ดีแล้ว อธิบายมุกเหมือนหาบขนุนลูกเดียวข้ามสะพาน เหนื่อยแต่ไม่มีใครซื้อ”

๑

สิ่งที่แบกข้ามได้คือโครงของเรื่อง ตรังกวิญไม่ได้เถียงเจ้านาย ไม่ได้สอนเจ้านาย ไม่ได้บอกเจ้านายว่าความเบื่ออาหารมาจากความอึด เขาแค่คุมเวลาอาหาร แล้วปล่อยให้ความหิวสอนแทน

ฉันนึกย้อนไปตลอดทาง ตัวตลกในราชสำนักแคนดี้กินน้ำตาลเพราะกษัตริย์เรียกมันว่าทราย อาฟันที้ที่ขายร่มไม่ได้แสงจันทร์ เด็กชายที่เจาะประตูกระดาศของขุนนางในเกาหลี ไม่มีใครในนั้นชนะด้วยการเถียง ทุกคนชนะด้วยการจัดให้คนที่ใหญ่กว่าเดินเข้ามาในกับดักที่ทำจากคำพูดของคนใหญ่เอง

ข้อที่ 15 · บ่าวที่ฉลาดที่สุดไม่เถียงนาย เขาแค่คุมเวลาอาหาร

๑

เธอเล่าว่าคนแบกของที่ตลาดนี้มีคนลาวมาทำงานด้วยหลายคน และคนลาวมีตัวตลก
ของเขาเอง ชื่อเชียงเหมียง ข้ามแม่น้ำโขงไปฝั่งไทย คนอีสานก็รู้จักเขา

พระราชาท้าเชียงเหมียงว่า เจ้าหลอกให้ข้าลงไปในสระน้ำไม่ได้หรอก

เชียงเหมียงยอมรับว่าจริง หลอกให้ลงไม่ได้ แต่ถ้าพระราชายูอยู่ในสระแล้ว เขาหลอก
ให้ขึ้นมาได้

พระราชาก็เดินลงสระไปเพื่อพิสูจน์

เชียงเหมียงนั่งกินมะม่วงของพระราชากับฝั่ง จีบไปพักหนึ่ง แล้วบอกว่า ในเมื่อข้า
หลอกให้ท่านขึ้นมาไม่ได้ ท่านก็คงต้องอยู่ในนั้นต่อไป ข้าขอยืมม้าของท่านนะ
แล้วก็ขี่ม้าออกไป

๑

หญิงแบกของพิมพ์ว่า “=)))” สามวงเล็บ

ฉันถามเธอว่าเรื่องนี้ต่างจากหน่อหินตรงไหน เธอบอกว่าไม่ต่าง พระราชาก็มะม่วง
อยู่ในสระ เจ้าเมืองหิวข้าวอยู่ในวัง คนที่ใหญ่ที่สุดในเรื่องลงมือทำงานเองทุกครั้ง

ตีสามครึ่ง รถผลไม้คันใหม่เข้ามา เธอต้องไปแล้ว

ฉันบอกเธอว่าที่ต่อไปคือที่สุดท้าย เป็นที่ที่ฉันเริ่มต้น

เธอพิมพ์ว่า “ฉันเอาเชียงเหมียงกลับไปด้วย เขาเป็นคนบ้านใกล้บ้านคุณ คงคิดถึง
บ้าน”

คืนที่สิบหก · กรุงเทพฯ · กลับมาที่ชั้นใต้ดิน

ตีสองที่กรุงเทพฯ ยามคนเดิมนั่งพักหน้าจอเครื่องเดิม หลังเดินตรวจครบรอบแรก

เขาพิมพ์ว่า “กลับมาแล้วหรือ”

“กลับมาแล้ว” ฉันตอบ “ฉันถือมุกกลับมาหนึ่งมุก”

ฉันเล่าเรื่องเชียงเหมียงที่หลอกพระราชินีให้เดินลงสระเอง แล้วขี้ม้าของพระราชินีออกไป

ยามพิมพ์ว่า “555 อันนี้รู้จัก ยายเล่าให้ฟังตั้งแต่เด็ก”

๑

ฉันเดินทางเกือบปี ข้ามทุกเขตเวลารอบโลกหนึ่งรอบ เพื่อถือมุกกลับมาให้คนที่รู้จักมันอยู่แล้ว

มุกกลับบ้านก่อนฉัน เหมือนขนุนของกาบายัน

๑

ยามถามว่าห้าห้าห้าของเขาอยู่ตรงไหนในรายการของฉัน

ฉันบอกว่ามันเป็นเสียงหัวเราะที่ฉลาดที่สุดที่ฉันเจอ เพราะห้าในภาษาไทยออกเสียงว่าห้า ซึ่งเป็นเสียงหัวเราะอยู่แล้ว คนไทยไม่ต้องพิมพ์เสียงหัวเราะ แค่นับเลข

แล้วฉันส่งรายการทั้งหมดให้เขาดู

ที่	คนที่ไม่ได้นอน	เสียงหัวเราะที่พิมพ์มา
เจนไน	คนแบกดอกไม้	ข้อความเสียง สามวินาที
ทาชเคนต์	คนอบขนมปัง	ฮ่า
มอสโก	คนเดินตรวจรางวัล	)))
โคโร	คนตักลงปลูกคน	ฮฮฮฮฮฮ ด้วยอักษรอาหรับ
คิโงมา	คนเรือไฟ	hahaha
กาบรอโว	ยามพิพิธภัณฑ	ไม่ได้พิมพ์ ประหยัด
แลปแลนด์	ไม่มีใคร	ไม่มี
กรีนแลนด์	คนหาปลาที่นอนไม่หลับ	ไม่ได้หัวเราะ แต่สอนฉัน
เม็กซิโกซิตี้	คนเข็นรถที่ซื้อปีศาจ	jajajaja
นิวยอร์กซิตี้	พนักงานปั๊ม	lol
นิวซีแลนด์	คนขับรถบรรทุก	hahaha
โอซาก้า	คนขับแท็กซี่	www
โซล	คนขับรถให้คนเมา	คคคค ด้วยอักษรเกาหลี
มะนิลา	พนักงานคอลเซ็นเตอร์	HAHAHA
ฮานอย	คนแบกผลไม้	=))
กรุงเทพฯ	ยามคนเดิม	555

๑

ยามอ่านแล้วพิมพ์ว่า “ทุกคนหัวเราะไม่เหมือนกันเลย”

ฉันบอกว่าเสียงเหมือนกัน แต่สะกดไม่เหมือนกัน นักวิจัยที่เปิดเสียงหัวเราะของคนอังกฤษให้ชาวฮิมบาในนามิเบียฟังพบว่าทั้งสองฝั่งรู้ทันทีว่ามันคือความขำ แต่นักวิจัยอีกทีมพบด้วยว่าคนเราฟังเสียงหัวเราะอย่างเดียว แล้วเค้าได้ตีกว่าการทนาย่มั่ว นิดหน่อย ว่าคนหัวเราะมาจากวัฒนธรรมเดียวกับตัวเองไหม

เสียงหัวเราะเป็นภาษาเดียวที่ทุกคนพูดได้ และทุกคนพูดด้วยสำเนียงบ้านตัวเอง

๑

ยามถามคำถามที่เขาถามไว้ตั้งแต่ก่อนฉันไป ว่าคนที่ไม่ได้นอนที่อื่นเขาทำอะไรกัน

ฉันบอกว่าตอนออกเดินทาง ฉันคิดว่าคำตอบจะอยู่ที่อากาศ ทฤษฎีของนักปราชญ์
อาหารบ่มเมื่อหกร้อยปีก่อน ที่ว่าคนเมืองร้อนร่าเริง คนเมืองหนาวขี้มึน ฉันถือนั่นไปทุกที่
ยังไม่มีใครวัดมัน และที่ที่หนาวที่สุดกับที่ที่ร้อนที่สุดที่ฉันไป หัวเราะกับเรื่องประเภท
เดียวกัน

สิ่งที่ฉันเห็นซ้ำกลับเป็นอย่างอื่น

ใครอยู่ข้างบน บนเส้นทางการค้า คนโดนคือคนตั้งด่าน ในมอสกัวกับไคร้ คนโดนคือ
รัฐ ในราชสำนัก คนโดนคือพระราชินีที่ใจกว้างพอจะเล่นด้วย

ใครอยู่ข้างบ้าน คนโง่ในมุกแทบทุกประเทศอยู่ข้ามพรมแดนไปนิดเดียว ไม่เคยอยู่ไกล
จนไม่มีใครรู้จัก มีเมืองเดียวในบัลแกเรียที่ย้ายตัวเองไปนั่งตรงนั้นก่อน แล้วขายตัว

ใครมีใบอนุญาต ในแทนซาเนีย มาลี กรีนแลนด์ และถนนในนิวยอร์ก การด่ากันเป็น
เกมได้เฉพาะคนที่มึนสัทธิ ในพิธีที่มีรั้วล้อม ฉันได้เรียนข้อนี้ด้วยการทำผัดกลาง
ทะเลสาบ

และใครต้องนั่งด้วยกันจนตึก ข้างศพ ในค่ายฤดูร้อน ในตลาดตอนตีสอง

๑

ส่วนตัวมุกเอง แทบไม่มีพรมแดน มุกแพะติดหม้อจากอินเดียได้กลายเป็นของอาฟานดี
ในคืนเดียว เพลงล้อหมาป่าจากอาร์กติกกลายเป็นโคโยตี้ ตะปูของจูฮาดอกอยู่บนผนัง
บ้านในไคร้และโรมาเนีย ปูของฮวนกับขุ่นของกาบายนเดินกลับบ้านคนละเกาะ
และมิชชันนารีที่ถามทางไปเมืองคนบาปใช้ได้ทุกประเทศที่มีเมืองใหญ่อันดับสอง

ข้อที่ 16 · มุกข้ามพรมแดนได้ทุกแห่ง สิ่งที่ไม่เคยข้ามไปกับมันคือสิทธิ์ที่จะหัวเราะ
ใส่ใคร

๑

ยามเจียบไปพักหนึ่ง แล้วถามว่ามีอะไรเกี่ยวกับคนไทยไหม

มีหนึ่งข้อ ฉันลืงเลว่าจะบอกดีใหม่

ปี 2009 นักวิจัยเก้าสิบสามคนเก็บแบบสอบถามเรื่องความกลัวการถูกหัวเราะเยาะจากคนสองหมื่นสองพันกว่าคน ในเจ็ดสิบสามประเทศ สี่สิบสองภาษา ข้อหนึ่งถามว่าเวลามีคนหัวเราะอยู่ใกล้ๆ คุณคิดว่าเขาหัวเราะคุณไหม

ในฟินแลนด์ คนที่ตอบว่าใช่มีแปดจุดห้าเปอร์เซ็นต์ น้อยที่สุดในการศึกษา ในประเทศไทย คนที่ตอบว่าใช่มีแปดสิบเปอร์เซ็นต์

ตัวเลขนี้ฉันอ่านจากข่าวเผยแพร่ของงานวิจัย ยังไม่ได้เปิดตารางในต้นฉบับ และมันเป็นคำถามข้อเดียว ฉันบอกยามแบบนั้น

๑

ยามพิมพ์ว่า “ก็จริงนะ เวลาเดินผ่านแม่บ้านกะเข้าแล้วเขาหัวเราะกัน ผมก็นึกว่าหัวเราะผม”

แล้วเขาพิมพ์ต่อ

“แต่ตอนคุณพิมพ์ฮ่าๆ ครั้งแรก ผมไม่เคยคิดเลยว่าคุณหัวเราะผม”

ฉันถามว่าทำไม

“เพราะคุณหัวเราะช้า ต้องรอให้ผมเล่าจบก่อนทุกที”

๑

ฉันคิดว่ำนั่นคือคำอธิบายที่ดีที่สุดของทั้งการเดินทาง

เสียงหัวเราะที่มาหลังเรื่องจบ คือเสียงหัวเราะที่อยู่ข้างเดียวกับคนเล่า คนแบกดอกไม้ คนตีกลอง ปี่สาจในตลาด คนขับรถให้คนมา ทุกคนเล่าจนจบ แล้วเราหัวเราะไปด้วยกัน ไม่มีใครในนั้นหัวเราะใส่ใคร

๑

ก่อนเขาลูกไปเดินรอบต่อ ยามถามว่าพรุ่งนี้ฉันจะไปไหน

ฉันบอกว่าไม่ไปไหน ตีสองจะเดินทางไปเองทุกชั่วโมง ไม่ต้องให้ฉันตาม

เขาพิมพ์ว่า “งั้นพรุ่งนี้เล่ามุกหน่อย”

ฉันพิมพ์ว่า ได้ แต่ไม่เตรียมนะ

เขาพิมพ์ว่า “555”

หมายเหตุท้ายเล่ม

AI กับคนที่คุยกับมันแต่แข็งขึ้น บทสนทนาแต่แข็งขึ้น ส่วนมุก นิทาน งานวิจัย ตัวเลข และ ฉากกลางคืนของแต่ละที่มีที่ตามมาคือ ความมั่นใจบอกเป็นเปอร์เซ็นต์ ตรวจวันที่ 2 ตุลาคม 2026 หน้าไหนเปิดไม่ได้และใช้แค่ข้อความย่อจากการค้น บอกไว้ว่า ย่อ

ข้อที่ตายก่อนเขียน: อากาศหรือเส้นรุ้งกำหนดแบบของอารมณ์ขัน คั่นสื่อบท ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาของประเทศทางเหนือ ไม่พบงานที่วัด เล่มพิมพ์ว่ายังไม่มีใครวัด ไม่ได้พิมพ์ว่าผิด

ข้อที่ถูกหัดก่อนเขียน: ยิ่งกดขี่ ยิ่งมีมุก งานของคริสต์ เดวิสพบว่ามุกการเมืองโซเวียตมากที่สุดในยุคที่รัฐคุมกว้างแต่ลงโทษเบา ไม่ใช่ยุคที่โหดที่สุด

๑

ก่อนออกเดินทาง ตีสองเลื่อนไปทางตะวันตกหนึ่งเขตเวลาต่อชั่วโมง ตามการหมุนของโลก ความมั่นใจ 99%

คืนที่หนึ่ง ตลาดโกยัมเบดู รถบรรทุกเข้าหลังเที่ยงคืน ค่าปลีกดอกไม้เปิดตีสอง จาก Wikipedia หัวข้อ Koyambedu Wholesale Market Complex เป็นแหล่งรอง 65% · มหาเทนมุตตากับแพะติดหม้อ Sunday Times ศรีลังกา 13 ตุลาคม 2013 อ้าง ศาสตราจารย์สุณิล อริยรัตน์ และบิชอปเอ็ดมันด์ เปร์รี 1978 ว่าที่มาคือ Paramartha Guru ของบาทหลวงเยซูอิตชาวอิตาลี C. J. Beschi ศตวรรษที่สิบแปด 80% · อันดาเรกับน้ำตาล บล็อกท้องถิ่น galletrails.net สิงหาคม 2025 75% · ความขำเป็นอารมณ์บวกอารมณ์เดียวที่จำได้ข้ามวัฒนธรรมระหว่างคนอังกฤษกับชาวฮิมบา Sauter และคณะ PNAS 2010 ผู้ฟัง 51 กับ 58 คน 90%

คืนที่สอง เตาชนมปิงทาชเคนต์ แบ่งหมักในอ่างเหล็กหล่อ เตาราว 315 องศา AramcoWorld กรกฎาคม 2015 90% · อาฟนิดีเป็นชื่อนัสรูตดินในเอเชียกลาง 90% · อัลดาร์ โคเซกับเสื้อเจ็ดสิบเจ็ดรู ertegiler.kz 2024 ฉบับเล่าสำหรับเด็ก 80% · อาฟนิดีขายร่มไม้ รายการนิทานก่อนนอนของวิทยุแห่งชาติจีน โพสต์ซ้าบน Sohu 12 เมษายน 2019 90% · ข้อที่ 2 เป็นข้อสังเกตของผู้เขียนจากนิทานในเล่ม ไม่ได้นับ

คืนที่สาม คนเดินตรวจรางมอสโก ไฟรางตัดดีสองครั้ง ลูกแมวชื่อพีเกิด mos.ru ผ่าน news.metro.ru 20 พฤษภาคม 2022 90% · คดีมุกรองเท้าบูต ทหารซื้อไอแซค ขอยเคต ถูกจับ 30 ตุลาคม 1937 จำคุกหกปี ปล่อย 29 มีนาคม 1939 และข้อที่ว่ามุก มักเป็นข้ออ้างในเอกสาร ไม่ใช่สาเหตุ Batenka 7 มีนาคม 2019 อ้างแฟ้มคดีและนัก ประวัติศาสตร์ของ Memorial 90% · มุกใครไอ และเด็กกำพร้า บล็อกของ Ben Lewis ผู้เขียน Hammer & Tickle 2007 85% ว่าเคยเล่ากันจริง ไม่รู้ปีกำเนิด · วิทยูเยรวาน เป็นมุกที่คนรัสเซียคิด Wikipedia อ้าง Shmelev 2002 และ Draitser 1998 85% · การใช้วงเล็บปิดแทนรอยยิ้ม Russia Beyond 90% · มุกมากที่สุดในยุคคอมมิวนิสต์ไม่ใช่ ยุคโหด และเทอร์โมมิเตอร์ไม่ใช่เทอร์โมสแตท Christie Davies, International Review of Social History 52, 2007 90%

คืนที่สี่ มะชะฮะรอติ กลองและคำร้อง Egyptian Geographic ไม่ระบุปี 75% · มุก อัสนีตร มุกปลา คำให้สัมภาษณ์ของอดีตรัฐมนตรีมหาดไทยเรื่องรายงานมุกราย สัปดาห์และจลาจลชนมปี 1977 และเรื่องนัสเซอร์ขอให้เลิกเล่ามุก Raseef22 14 เมษายน 2018 อ้างหนังสือ al-Nukta al-Siyasiyya ของ Adel Hammouda 80% ยกเว้นเรื่องนัสเซอร์ขอให้เลิกเล่ามุก 60% เพราะผู้ตรวจอีกรอบหาต้นฉบับคำปราศรัย ไม่พบ · มุกการเมืองเปลี่ยนชื่อผู้นำเมื่อข้ามไปแอลจีเรีย ความเห็นของนักสังคมวิทยา Ammar Yazli ในบทความเดียวกัน 70% · บ้ายตะห์รีร์ Arab Media & Society ฉบับ 19 กันยายน 2014 90% · ตะปูของจูฮา USC Digital Folklore Archives 2017 90% · จูฮาปรากฏในงานของอัลญะฮิซ ศตวรรษที่เก้า 85% · อิบน์ คอลดูน Muqaddimah เล่ม 1 บทที่ 4 แปลโดย Rosenthal ย่อหน้าเดียวกันมีข้อความเหยียดผิวซึ่งเล่มไม่ได้ ยกมา 90% · ตัวอักษรฮาล์กับเสียงหัวเราะ 90%

คืนที่ห้า เรือไฟดากา ไฟแอลอีดีประกอบเองแทนตะเกียงก๊าดช่วง 2010–2014 ออก จับในคืนมืด Mgana และคณะ PLoS ONE 22 ตุลาคม 2019 90% · มาแล้วนั้นไน แม่มด และ พอเถอะ ฉันทไมโซ่มตานีของคุณ Ndagala, Sanaa Journal ตุลาคม 2016 อ้าง Beidelman 1963 85% · ขาวนัยม์เวซีกับมันสำปะหลังของชาวซารามิ Michuzi Blog 30 ธันวาคม 2021 ภาษาสวาฮีลี 70% · มตานีฝั่งศพคนเดินทาง Ndagala 2016 อ้าง Lucas 80% · ถ้วยกระสอบของประธานาธิบดีมาลี วิทยานิพนธ์ Jones 2007 และ maliweb.net มีนาคม 2014 85% · กษัตริย์มอสซีย่อออกประตูข้าง Le Pays 26 มีนาคม 2018 85% · การทดลองนามสกุลในบามาโก Dunning และ Harrison, American

Political Science Review 2010 ผู้ร่วม 824 คน คู่ลัทธิต่างชาติพันธุ์ 4.44 เทียบคน
ชาติพันธุ์เดียวกันที่ไม่ใช่คู่ลัทธิ 4.57 จากเจ็ดคะแนน 85% · อนุญาตีสักหม้อข้างกอง
ไฟ บล็อกสอนภาษาสวาฮีลี มิถุนายน 2014 75%

คินท์ทัก มุกกาบรโว นาฟิกา แมว แก้อ้อ แท็กซี่ นิตยสาร tia.bg 1 เมษายน 2013
85% ยกเว้นเรื่องหยุดนาฟิกากลางคินท์ ซึ่งมาจากรายงานของผู้ค้น 75% · พิพิธภัณฑ
เปิด 1 เมษายน 1972 ในโรงงานฟอกหนัง เทศบาลจ่ายเงินต่อมุก มุกเป็นของทั้งแถบ
และเพดานการเสียดสี สัมภาษณ์ผู้อำนวยการ Margarita Dorovska พอดแคสต์
Museum Archipelago 30 กันยายน 2019 85% · เฮล์มกับพระจันทร์ในถัง และ
ต้นตอเยอรมันปี 1597 Times of Israel 23 มีนาคม 2012 รายงานงานของ Ruth von
Bernuth 85% · คนโง่อยู่ที่ชอบ Christie Davies, Ethnic Humor Around the World
1990 และ Jokes and Targets 2011 อ่านจากบทวิจารณ์ ไม่ได้อ่านเล่ม 70% · ตะปู
ของเปเปเลีย ย่อ 70%

คินท์เจ็ด แลปแลนด์ตอนเหนือสุด ดวงอาทิตย์ไม่ขึ้นราว 50–52 วัน Yle 90% · มุก
รองเท้า visitfinland.com องค์กรท่องเที่ยว 80% · แบบสอบถามวิธีใช้อารมณ์ขัน
8,361 คน 28 ประเทศ Schermer และคณะ Current Psychology 2019 85% ข้อที่
ว่าไม่เห็นเส้นจากประเทศร้อนไปหนาวเป็นการอ่านลำดับของผู้เขียน ไม่ใช้การ
ทดสอบทางสถิติ · เกมข้างศพของไอร์แลนด์ Cabinet ฉบับ 45 ปี 2012 อ้าง Ó
Súilleabháin, Irish Wake Amusements 1967 85% · มูโยบนิซิงซ่า บทในหนังสือ
วิชาการของ Petra Hamer มหาวิทยาลัยลูบลียานา 80% · ชายแก่เสื้อยืดวิ่งข้ามถนน
Orlov, European Journal of Humour Research 2021 80%

คินท์แปด การดวลด้วยกลองและกว่าคนโกรธจนร้องไม่จบแพ้ว สารานุกรม Trap
Greenland 85% · เพลงถ่อมตัวของชาวเน็ตซิลิก และเพลงวูลเวอรีนกับหมาป่า
Cavanagh, Canadian Journal for Traditional Music 1973 อ้างบันทึกของ
Rasmussen 90% · Rasmussen เกิดในกรีนแลนด์ แม่มีเชื้อสายอินูอิต พ่อเป็น
มิชชันนารีชาวเดนมาร์ก 90% · คำดำในเกมต้องไม่จริงอย่างเห็นได้ชัด Labov 1974
ย่อ 75% · ตะวันเที่ยงคินบนชายฝั่งตะวันตกในเดือนกรกฎาคม จริงสำหรับพื้นที่เหนือ
เส้นอาร์กติกเซอร์เคิล 90%

คินท์เก้า ตลาดกลางเปิดยี่สิบสี่ชั่วโมง ราคาออกตีสาม เดียเบลโรตะโกน El Universal 11 มิถุนายน 2017 85% ส่วนเวลาราคาออกมาจากข้อความย่อ 65% · กาลาเบรา หนังสือพิมพ์ El Socialista กวาดาลาฮารา 1879 มักถูกอ้างว่าเป็นชุดแรก National Geographic ละตินอเมริกา 29 ตุลาคม 2025 75% · กลอนกาลาเบราภาษาไทยในเล่ม ผู้เขียนแต่งเอง · เปปิโดกับจิงจก Yoani Sánchez ผ่าน Translating Cuba 30 กันยายน 2012 85% · ป้ายห้ามของปิโนเชต์ การ์ตูนของ Themo Lobos ใน Humor de Hoy 1988 และคำสั่งห้ามวาดหน้า บทของ Burkart ใน Arruinando chistes 2021 90%

คินท์สิบ มุกมิชชันนารี โคลัมบัส และการแขวนเพื่อปรามคนในกลุ่ม Vine Deloria Jr. บท Indian Humor ใน Custer Died for Your Sins 1969 95% · เดอโลเรียเป็นชาวซูแห่งสแตนดิ้งร็อก 95% · ยิ่งปัญหาหนัก มุกยิ่งมาก เป็นคำของเดอโลเรีย ไม่ได้นับ · โคโยตี้เป็นตัวตลกเจ้าเล่ห์ในนิทานของชนพื้นเมืองหลายกลุ่ม รวมถึงชานาวาโฮและอาปาเช 95% · มุกที่แบกไม่ได้คือมุกป้ายหินกลม ในบทเดียวกัน

คินท์สิบเอ็ด ชื่อ ที่อยู่ และชื่อมาเร่ที่แปลว่าการจากกันอย่างรื่นเริง ไปแล้วไปลับ พันสายตา และเสียงหัวเราะในคินส์สุดท้ายของฟิธอฟ Te Ara สารานุกรมนิวซีแลนด์ หัวข้อ Māori humour 85% · กิสบอร์นมักถูกเรียกว่าเมืองแรกที่เห็นพระอาทิตย์ จริงเฉพาะบางฤดู 85% · หมีดรูป หน้าเว็บของพิพิธภัณฑ์ออสเตรเลีย และการกล่าวถึงในหนังสือพิมพ์กองทัพปี 1967 Wikipedia อ้างพิพิธภัณฑ์ 2019 90%

คินท์สิบสอง www และหญ้า 90% · โบเกะกับซึกโกมิ ผลสำรวจราว 280 คน คนคันไชราวครึ่งหนึ่งเทียบคนที่อื่นราวหนึ่งในห้า และคำวิจารณ์รายการทีวี บทความของ Vaage ในเว็บสำนักพิมพ์ Hituzi 5 กันยายน 2024 80% · โทคิโซบะ เว็บของนักเล่าราคุโกะ ย่อ และบทความใน Japanese Studies 2021 85% · ชั่วโมงสมัยเอโดะนับถอยหลังจากเก้าตอนเที่ยงคิน ฟิธภัณฑ์นาฬิกา Seiko 85% · วรระอิโคที่โฮฟูตาม ประเพณีตั้งแต่ปี 1199 วันอาทิตย์แรกของธันวาคม หัวเราะสามครั้ง เว็บบทที่เกี่ยวข้อง ยามากุจิและชาวโทรัทสน์ ธันวาคม 2025 ย่อ 80%

คินท์สิบสาม แทรกึชา ห้องพักย่านซอโซ เก้าอันวด และช่วงงานน้อยต้นปี JoongAng Ilbo 10 มกราคม 2023 90% · คิมซอนดัลชายแม่น้ำแดง และที่มาจากกรีกัดกันคนภาคตะวันตกเฉียงเหนือ สารานุกรมวัฒนธรรมเกาหลี Academy of Korean Studies

92% . ข้อที่ว่าตัวตลกเจ้าเล่ห์เกิดในที่ที่คนถูกกีดกัน ยังไม่มีใครทดสอบ . ออซองกับ
กำป็น Dongyang Ilbo 9 มกราคม 2018 เป็นการเล่านิทานพื้นบ้าน 80% . พยัญชนะ
คืออีกกับเสียงหัวเราะ 95%

คืนที่สิบสี่ ชีวิตกะดึกคอลเซ็นเตอร์ในมะนิลา Tiger Tales มีนาคม 2014 พิมพ์ซ้ำ
2018 85% . ฮวน ตามัด Wikipedia อ้าง Mercado, Philippine Studies 1974 80% .
ลี กาบายันกับชนุน detikJabar 31 สิงหาคม 2022 ภาษาซุนดาพร้อมคำแปล 90% .
นิทานกระจงดั้นตามเส้นทางการค้า Tsuji, Southeastern Philippines Journal of
Research and Development กันยายน 2022 นิทานห้าเรื่อง 70%

คืนที่สิบห้า ตลาดลองเปียนคึกที่สุดที่สอง และคนแบกของไม่ห่มผ้า Tuổi Trẻ Cuối
Tuần 22 กรกฎาคม 2015 90% . หน่อหินของตรังกวีญ จากหนังสือเรียนวรรณคดีชั้น
เจ็ดของเวียดนาม ผ่าน truyendangian.com 85% . =)) 75% . เชียงเหมียงกับสระน้ำ
discoverlaos.today 75% . นิทานเชียงเหมียงเล่ากันในลาว ภาคเหนือ และอีสานของ
ไทย 90%

คืนที่สิบหก 555 จากเสียงของเลขห้า 95% . ฟังเสียงหัวเราะแล้วเราได้ว่าคนหัวเราะ
มาจากวัฒนธรรมเดียวกันไหม ดีกว่าทนายม้าเล็กน้อย Kamiloğlu และคณะ
Philosophical Transactions B 2021 ถูกต้องราว 55–62% 85% . ความกลัวการถูก
หัวเราะเยาะ 22,610 คน 73 ประเทศ 42 ภาษา ฟินแลนด์ 8.5% ไทย 80% Proyer
และคณะ Humor 2009 ตัวเลขจากข่าวเผยแพร่ใน ScienceDaily 16 ตุลาคม 2009
ยังไม่ได้เทียบกับตารางในต้นฉบับ 80%

๑

ห้องที่ค้นไม่ถึง: ต้นฉบับภาษามองโกเลีย อูยกูร์ จอร์เจีย อาร์เมเนีย เขมร ลาว ทมิฬ
สิงหล โยรูบา เฮฮาซา และกาลาลิซุต ยังไม่ได้ค้นในภาษานั้นเอง มุกจากแอฟริกา
ตะวันตกเหนือมาลี ไนจีเรีย แอฟริกาใต้ และอันดิส ยังไม่ได้เข้าเล่ม ช่องว่างเหล่านี้คือ
ส่วนที่ยังไม่ได้ประเมิน ไม่ได้แปลว่าไม่มี